

***STAN SANITARNY  
MIASTA CZĘSTOCHOWY  
W 2019 ROKU***



**POWIATOWA STACJA SANITARNO-EPIDEMIOLOGICZNA  
W CZĘSTOCHOWIE**

## S P I S   T R E Ś C I:

<b>WSTĘP</b> .....	3
<b>ROZDZIAŁ I</b>	
DZIAŁALNOŚĆ PRZECIWEPIDEMICZNA I OCENA SYTUACJI EPIDEMIOLOGICZNEJ .....	4
<b>ROZDZIAŁ II</b>	
OCENA STANU SANITARNEGO OBIEKTÓW ŻYWNOŚCIOWO- ŻYWIENIOWYCH .....	16
<b>ROZDZIAŁ III</b>	
OCENA STANU SANITARNEGO OBIEKTÓW UŻYTKU PUBLICZNEGO .....	27
<b>ROZDZIAŁ IV</b>	
OCENA STANU SANITARNEGO OBIEKTÓW NAUCZANIA I WYCHOWANIA .....	37
<b>ROZDZIAŁ V</b>	
OCENA STANU SANITARNEGO ZAKŁADÓW PRACY .....	44
<b>ROZDZIAŁ VI</b>	
ZAPOBIEGAWCZY NADZÓR SANITARNY .....	49
<b>ROZDZIAŁ VII</b>	
DZIAŁALNOŚĆ OŚWIATOWO – ZDROWOTNA .....	53



## **STAN SANITARNY MIASTA CZĘSTOCHOWY W 2019 ROKU**

**Powiatowa Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna w Częstochowie realizując swoje statutowe zadania przeprowadzała czynności kontrolne, wykonywała badania i pomiary środowiskowe, analizy laboratoryjne, prowadziła działalność przeciwepidemiczną oraz inicjowała i organizowała działalność z zakresu promocji zdrowia i oświaty zdrowotnej. W celu ochrony zdrowia ludzkiego przed niekorzystnym wpływem szkodliwości i uciążliwości środowiskowych, zapobieganiu powstawania chorób zakaźnych i zawodowych nadzorowano warunki higieny środowiska, pracy, procesów nauczania i wychowania, wypoczynku i rekreacji, produkcji, magazynowania i sprzedaży żywności, kosmetyków, materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością oraz warunki higieniczno-sanitarne w placówkach ochrony zdrowia i obiektach użyteczności publicznej.**

**Ogółem w 2019 roku pod nadzorem Powiatowej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Częstochowie znajdowało się 4951 obiektów usytuowanych na terenie miasta Częstochowy. W ramach sprawowanego zapobiegawczego i bieżącego nadzoru sanitarnego przeprowadzono 4680 kontroli/wizytacji oraz wydano 1137 decyzji merytorycznych (w tym 351 represyjnych) i 662 decyzji płatniczych.**

**W wyniku stwierdzonych nieprawidłowościami nałożono 135 mandatów na łączną kwotę 32 000 zł.**

## ROZDZIAŁ I

### DZIAŁALNOŚĆ PRZECIWEPIDEMICZNA I OCENA SYTUACJI EIDEMIOLOGICZNEJ

W 2019 r. Powiatowa Stacja Sanitarno – Epidemiologiczna w Częstochowie prowadziła analizę zgłoszeń zachorowań na choroby zakaźne oraz brała udział w realizacji programu profilaktyki zakażeń szpitalnych poprzez pełnienie nadzoru nad działaniami przeciwepidemicznymi w podmiotach leczniczych. W celu zapewnienia bezpieczeństwa pacjentów i personelu egzekwowano prawidłowe stosowanie zasad aseptyki i antyseptyki, właściwą organizację pracy w oddziałach i zapleczu szpitali.

W przypadku chorób zakaźnych, którym można zapobiegać poprzez czynne uodpornienie populacji stosowane były szczepienia ochronne obowiązkowe dzieci i młodzieży od 0 do 19 roku życia, osób narażonych w sposób szczególny na zakażenie, w tym szczepienia poekspozycyjne przeciw tężcowi i wścieklicznie oraz szczepienia zalecane, które nie są finansowane z budżetu państwa.

W 2019 r. przeprowadzono ogółem 470 kontroli sanitarnych, w tym 425 kontroli planowanych i 45 kontroli ponadplanowych (w roku 2018 - 492 kontrole). W ramach nadzoru sanitarnego w 2019 r. wydano 31 decyzji merytorycznych.

W roku sprawozdawczym liczba dzieci, których rodzice uchylali się od obowiązku szczepień ochronnych wyniosła 410 i uległa zwiększeniu o 12,02 % w stosunku do 2018 r. (366 osób). W związku z tą sytuacją wysyłano przypomnienia do rodziców/opiekunów dzieci uchylających się od szczepień obowiązkowych, przypominające o zgłoszeniu się z dzieckiem na szczepienia.

Sytuację epidemiologiczną chorób zakaźnych opracowano na podstawie zgłoszeń przez lekarzy z podmiotów leczniczych zachorowań na choroby zakaźne, zakażenia i zatrucia. Rejestracja zgłoszonych zachorowań odbywała się w oparciu o aktualne definicje przypadków chorób zakaźnych opracowane przez Narodowy Instytut Zdrowia Publicznego - PZH na potrzeby nadzoru epidemiologicznego. Na podstawie w/w zgłoszeń sporządzane były dwutygodniowe meldunki o zachorowaniach na choroby zakaźne.

W 2019 r. zarejestrowano łącznie 1628 przypadków zachorowań na choroby zakaźne objęte obowiązkiem zgłaszania. W porównaniu z 2018 r. odnotowano spadek liczby zachorowań o 29,5%. Spadek liczby zachorowań dotyczył wirusowego zapalenia wątroby typu A, salmonellozy oraz ospy wietrznej.

Z powodu zachorowań na choroby zakaźne hospitalizowano 806 osób, co stanowiło 49,5 % ogółu zachorowań. Dla porównania w roku poprzednim hospitalizowano 883 osób co stanowiło 38,3%. Najwięcej osób (592 pacjentów, tj. 73,4% wszystkich hospitalizowanych) hospitalizowano z powodu wirusowego zapalenia wątroby typu A, wirusowego zakażenia jelitowego oraz innych bakteryjnych zakażeń jelitowych.

W 2019 r. z powodu chorób zakaźnych zmarło 12 osób dorosłych - były to zgony z powodu gruźlicy - 8 przypadków, zapalenia płuc wywołanego wirusem grypy A/H1N1 - 2 przypadki, zapalenia płuc wywołanego innymi bakteriami - 1 przypadek oraz z powodu choroby Creutzfelda - Jakoba - 1 przypadek.

W roku sprawozdawczym sytuacja epidemiologiczna dotycząca chorób zakaźnych na terenie miasta Częstochowy uległa zmianie w porównaniu z poprzednim rokiem. Zaobserwowano spadek chorób układu pokarmowego, w tym zachorowań na wirusowe zapalenie wątroby typu A oraz wzrost zachorowań na odrę. Odnotowano 39 zachorowań na odrę, (W 2018r. – 1 zachorowanie). Najczęściej występującą chorobą zakaźną wieku dziecięcego była ospa wietrzna.

Szczegółowe dane liczbowe dotyczące wybranych chorób zakaźnych w latach 2015-2019 zostały przedstawione w tabeli.

*Tabela 1.1. Zachorowania na wybrane choroby zakaźne w latach 2015-2019*

Lp.	Jednostka chorobowa	Ilość zachorowań /w tym hospitalizacje/				
		2015	2016	2017	2018	2019
1.	Salmonellozy – zatrucia pokarmowe	52/47	58/47	38/30	58/29	51/37
2.	Salmonellozy – zakażenia pozajelitowe	0/0	1/1	0/0	1/1	2/1
3.	Czerwonka bakteryjna	0/0	0/0	0/0	0/0	0/0
4.	Inne bakteryjne zakażenia jelitowe- ogółem - w tym dzieci do lat 2	121/119 70/69	101/99 45/44	155/154 57/57	142/142 54/54	159/159 40/40
5.	Wirusowe zakażenia jelitowe - ogółem w tym dzieci do lat 2	344/311 123/106	308/304 111/108	250/243 107/106	238/227 145/136	328/316 203/196
6.	Biegunki i zapalenia żołądkowo-jelitowe BNO, o prawdopodobnie zakaźnym pochodzeniu- ogółem w tym dzieci do lat 2	114/17 24/13	212/13 16/9	165/38 37/26	189/54 40/30	163/72 54/43
7.	Krztusiec	20/5	22/6	9/3	4/4	7/3
8.	Szkarlatyna	143/1	143/0	61/0	59/0	54/0
9.	Zapalenie opon mózgowych i/lub mózgu ogółem w tym wywołane przez: -Haemophilus influenzae - inne bakteryjne -wirusowe - inne i nieokreślone	8/8 0/0 4/4 3/3 1/1	5/5 0/0 1/1 4/4 0/0	10/10 0/0 0/0 7/7 3/3	4/4 0/0 3/3 1/1 0/0	4/4 0/0 1/1 3/3 0/0
10.	Inwazyjna choroba meningokokowa -ogółem w tym-zapalenie opon mózgowych i/lub mózgu -posocznica -inna określona i nie określona	0/0 0/0 0/0 0/0	0/0 0/0 0/0 0/0	0/0 0/0 0/0 0/0	0/0 0/0 0/0 0/0	0/0 0/0 0/0 0/0
11.	Borelioza /choroba z Lyme/	74/2	80/3	60/8	2/1	44/8
12.	Pokąsanie przez zwierzęta w tym ilość osób zaszczepionych p/wściekliznie	162/0 40/0	125/0 32/0	104/0 28/0	93/0 33/0	96/0
13.	Ospa wietrzna	914/7	909/6	947/3	1134/6	528/3

14.	Różyczka	2/0	3/0	0/0	0/0	0/0
15.	Odra	0/0	0/0	0/0	1/1	39/21
16.	WZW – ogółem	51/15	42/7	30/17	402/377	134/122
	w tym: WZW typu A	2/2	0/0	9/9	391/368	128/117
	WZW typu B	30/2	21/1	7/1	1/1	1/1
	WZW typu C	19/11	21/6	14/7	10/8	5/4
17.	Świnka	15/0	14/0	9/0	5/0	8/0
18.	Tęžec	0/0	0/0	0/0	0/0	1/1
19.	Gruźlica	53/50	44/44	48/48	44/44	42/42
20.	Zachorowania grypopodobne	46339/0	46522/0	44347/0	36272/0	23508/0
21.	Grypa A/H1N1 - ogółem	1/0	7/7	5/5	0/0	3/2
	w tym dzieci 0-14 lat	0/0	1/1	1/1	0/0	1/0

W ramach nadzoru sanitarnego przeprowadzono wywiady epidemiologiczne z osobami chorymi na choroby zakaźne zgłoszone do PSSE w Częstochowie. W roku 2019 na terenie Częstochowy przeprowadzono 679 wywiadów epidemiologicznych.

### **1.1 Choroby układu pokarmowego.**

W 2019 r. do chorób szerzących się drogą pokarmową należały m. in.: salmonellozy i bakteryjne zakażenia jelitowe wywołane przez *Escherichia coli*, *Clostridium difficile*, *Campylobacter*, wirusowe zakażenia jelitowe wywołane przez rotawirusy, adenowirusy, norowirusy i wirusowe zapalenie wątroby typu A. Różnorodność czynników etiologicznych to efekt poprawiającej się diagnostyki laboratoryjnej chorób układu pokarmowego.

Wśród przyczyn bakteryjnych zatruc i zakażeń pokarmowych najczęściej występowały zakażenia odzwierzęcymi pałeczkami jelitowymi *Salmonella*. W 2019 r. odnotowano spadek liczby zachorowań na salmonellozy – z 58 przypadków w 2018 r. do 51 zachorowań w 2019 r. Zarejestrowano 2 ogniska zbiorowego zatrucia pokarmowego, w których ogółem zachorowały 4 osoby. Dominującym serotypem zakażeń pokarmowych była *Salmonella* Enteritidis. Zakażenia tym serotypem stanowiły 98,1 % wszystkich salmonelloz. Inny stwierdzony serotyp to *Salmonella* Coeln.

Ponadto wg stanu na dzień 31.12.2019 r. w tutejszej Stacji zarejestrowanych było 66 osób będących nosicielami odzwierzęcych pałeczek *Salmonella*. Najwięcej, bo aż 90,9 % było nosicielami *Salmonella* Enteritidis, pozostałe serotypy stwierdzone u nosicieli m.in. *Salmonella* Infantis, *Salmonella* gr. B, *Salmonella* Stanley.

W roku sprawozdawczym odnotowano wzrost liczby zakażeń jelitowych wywołanych przez wirusy, z 238 przypadków zachorowań w 2018 r. do 328 w roku 2019 r. Wirusowe zakażenia jelitowe wywołane były przede wszystkim przez rotawirusy. Zachorowania te stanowiły 69,8 % wszystkich jelitowych zakażeń wirusowych.

Zaobserwowano również, że od 2015r. zmniejszała się liczba wirusowych zakażeń jelitowych u dzieci do lat dwóch i było to w 2015 r. - 123, w 2016 r. - 111, w 2017 r. – 107. Natomiast w 2018 r. zachorowań u dzieci do lat dwóch było więcej, tj. 145, a w 2019r. odnotowano ich 203. Zdecydowana większość, tj. 96.6% osób, u których stwierdzono wirusowe zakażenia jelitowe była hospitalizowana.

Bakteryjne zakażenia jelitowe były spowodowane głównie przez *Clostridium difficile* (81 zachorowań), *Escherichia coli* (10 zachorowań). W 64 zgłoszonych przypadkach bakteryjnych zakażeniach jelitowych nie określono czynnika etiologicznego powodującego zachorowanie. W przypadku bakteryjnych zakażeń układu pokarmowego wywołanych przez *Clostridium difficile* zarejestrowano 2 ogniska zakażeń szpitalnych, w których ogółem zachorowało 60 osób.

Ponadto zgłoszono 163 biegunki i zapalenia żołądkowo-jelitowe o prawdopodobnie zakaźnym pochodzeniu. Zachorowania te dotyczyły przede wszystkim osób dorosłych i stanowiły 66,9% ogółu tego rodzaju zachorowań.

Do zakażeń i zatruc pokarmowych zarówno u dorosłych jak i u dzieci do lat 2 o etiologii wirusowej, bakteryjnej i nie ustalonej dochodziło najczęściej w środowisku domowym.

W 2019 r. zarejestrowano 128 przypadków wirusowego zapalenia wątroby typu A, w tym 17 ognisk, w których ogółem zachorowało 38 osób. Wydano 5 decyzji nakazujących zaniechania w trybie natychmiastowym prac, przy wykonywaniu których istnieje możliwość przeniesienia choroby zakaźnej na inne osoby.

W roku sprawozdawczym nie zarejestrowano zachorowań na dur brzuszny. W PSSE w Częstochowie prowadzono rejestr nosicieli duru brzusznego. Na terenie miasta Częstochowa nadzór obejmował 5 nosicieli duru brzusznego.

## **1.2 Choroby zakaźne wieku dziecięcego.**

Do tej grupy chorób zalicza się: nagminne zapalenie przyusznic (świnkę), ospę wietrzną, krztusiec, odrę, różyczkę, płonicę. Źródłem zakażenia tych chorób jest chory człowiek, a zakażenie przenosi się drogą powietrzno-kropelkową i przez bezpośredni kontakt z osobą chorą. Przeciwno wielu chorobom zakaźnym wieku dziecięcego prowadzone są obowiązkowe szczepienia ochronne. Od 1963 r. wprowadzono szczepienia przeciwko krztuścowi, a od 1975 r. szczepienia przeciwko odrze, natomiast od 2003 r. cała populacja dzieci szczepiona jest szczepionką skojarzoną przeciwko odrze, śwince i różyczce.

W 2019 r. zanotowano spadek liczby zachorowań na ospę wietrzną z 1134 przypadków w 2018 r. do 528 w roku sprawozdawczym. Zdecydowana większość zachorowań dotyczyła osób do 14 roku życia. Z powodu powikłań w wyniku zachorowania na ospę wietrzną hospitalizowano 3 osoby. Przeciw ospie wietrznej prowadzone były szczepienia zalecane oraz bezpłatne szczepienia w grupach ryzyka, tj. u dzieci z zaburzeniami odporności i osób z ich otoczenia do lat 13 oraz dzieci uczęszczających do żłobka. W roku sprawozdawczym przeciwko ospie wietrznej zaszczepiono łącznie 361 osób.

W 2019 r. odnotowano wzrost liczby zachorowań na krztusiec z 4 do 7 przypadków. Strategia zwalczania krztuśca polega na prowadzeniu powszechnych szczepień u dzieci i młodzieży zgodnie z kalendarzem szczepień. Zaleca się szczepienia przypominające w ramach tzw. „strategii kokonu” u osób dorosłych opiekujących się małymi dziećmi.

Liczby zachorowań pozostałych chorób zakaźnych wieku dziecięcego kształtowały się następująco:

- świnka - 5 przypadków w 2018 r. i 8 zachorowań w 2019 r.,
- płonica - 59 przypadków w 2018 r. i 54 zachorowania w 2019 r.

Odnotowano 39 przypadków zachorowań na odrę. Nie odnotowano zachorowań na różyczkę. Choroby te objęte są przez WHO programem eliminacji, który m.in. obejmuje potwierdzenie laboratoryjne, każdego podejrzenia o zachorowanie.

### **1.3 Wirusowe zapalenie wątroby (WZW B, WZW C).**

Choroby tej grupy szerzą się głównie poprzez krew (wskutek zabiegów medycznych, przetaczania krwi, przeszczepów narządów, zabiegów niemedyceńskich tj.: tatuaże, przekłuwanie uszu, akupunktura) oraz drogą seksualną. W 2019 r. nie zarejestrowano ostrego wirusowego zapalenia wątroby typu B, natomiast zgłoszono 1 przypadek zachorowań na przewlekłe WZW typu B. Brak ostrych zachorowań, to rezultat masowo prowadzonych szczepień ochronnych przeciwko WZW typu B.

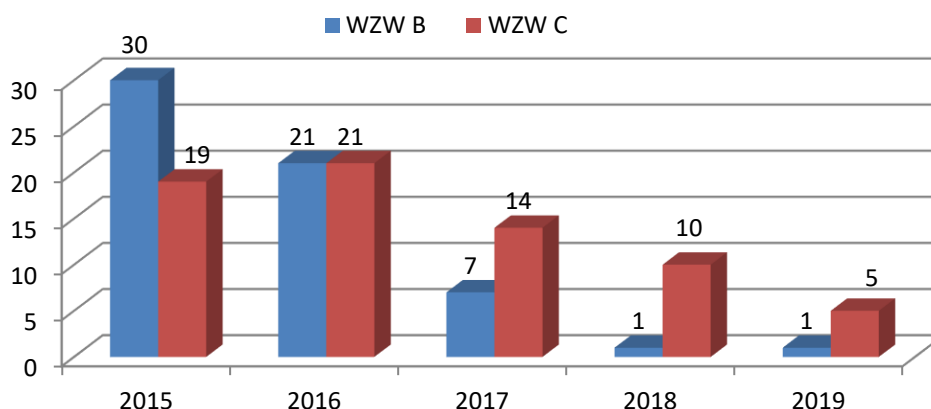
Zarejestrowano 5 przypadków przewlekłego wirusowego zapalenia wątroby typu C. W większości przypadków zakażenia HCV przebiega w sposób przewlekły i zwykle w pierwszym okresie choroby bezobjawowo. Z tego powodu zakażenia HCV są rozpoznawane często w trakcie przesiewowych badań laboratoryjnych wykonywanych z innych powodów (krwiodawcy, kobiety w ciąży, badania przesiewowe osób hospitalizowanych). Zidentyfikowane przypadki to także konsekwencja szerszej diagnostyki serologicznej tych zakażeń, prowadzonej na skutek licznych programów edukacyjnych dotyczących zakażeń wirusami zapalenia wątroby typu B i C. Z uwagi na brak metod zapobiegania zakażeniom HCV w drodze szczepień ochronnych szerzeniu się zakażeń można zapobiegać w drodze wdrażania i utrzymania wysokich standardów higieniczno-sanitarnych wykonywanych świadczeń zdrowotnych oraz zabiegów o charakterze niemedyceńskim przebiegającym z naruszeniem ciągłości tkanek.

Powiatowa Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna w Częstochowie prowadzi nadzór nad nosicielami wirusa WZW typu B i C.

Powiatowa Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna w Częstochowie w ramach nadzoru epidemiologicznego prowadzonego w związku ze zgłoszeniami zachorowań/podejrzeń zachorowań na WZW typu B i C kieruje na szczepienia przeciwko WZW typu B osoby z otoczenia osób zakażonych wirusem HBV, a także osoby zakażone wirusem HCV. Szczepienia przeciwko WZW typu B tych osób finansowane są z budżetu państwa.

Zachorowania na przewlekłe WZW typu B i C w latach 2015-2019 przedstawiono na wykresie.

*Wykres 1.1. Zachorowania na ostre i przewlekłe WZW typu B i C w latach 2015-2019*





#### **1.4 Zachorowania na grype i zakażenia grypopodobne.**

Na terenie miasta prowadzono stały monitoring sytuacji epidemiologicznej zachorowań na grypę i infekcje grypopodobne na podstawie tygodniowych raportów przysyłanych przez placówki medyczne. Na całkowitą liczbę zachorowań na grypę oraz infekcje grypopodobne składały się zachorowania występujące szczególnie w okresie jesienno - zimowym oraz zimowo-wiosennym, należące do jednego sezonu epidemicznego. Liczba zgłoszonych zachorowań grypopodobnych w porównaniu do roku 2018 zmniejszyła się i było to odpowiednio 36272 przypadki w 2018 r. i 23508 przypadków w 2019 r. Największą liczbę zachorowań w roku sprawozdawczym zgłaszano w styczniu i lutym.

#### **1.5 Inne choroby zakaźne.**

W 2019 r. zaobserwowano wzrost liczby zgłaszanych przypadków przenoszonej przez kleszcze boreliozy. Zarejestrowano 44 przypadki.

Nadal zagrożeniem dla ludności były pokąsania przez zwierzęta podejrzane o wściekliznę. Ogółem zarejestrowano 96 przypadków pogryzienia przez zwierzęta. Najczęściej były to pokąsania przez psy - 82 przypadki, stanowiły one 85,4% wszystkich pokąsań. W 10 przypadkach były to pokąsania przez koty. Inne zwierzęta to szczur – 3 przypadki i małpa – 1 przypadek. Brak możliwości ustalenia właściciela zwierzęcia pociągał za sobą konieczność wdrożenia szczepień przeciw wściekliznie u osób pokąsanych. Szczepienia przeciwko wściekliznie podjęto u 34 osób pokąsanych.

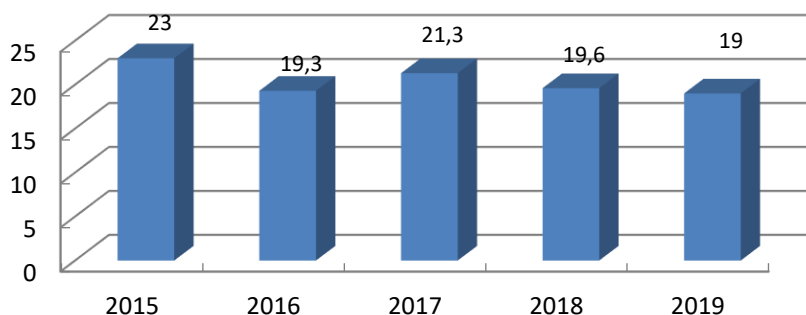
W 2019 r. zarejestrowano i objęto nadzorem epidemiologicznym 42 osoby, u których stwierdzono zachorowanie na gruźlicę. Najczęściej była to gruźlica płuc. Przypadki te dotyczyły w większości mężczyzn. Były to głównie osoby bezrobotne, emeryci i renciści.

W roku sprawozdawczym zgłoszono do PSSE w Częstochowie 1 przypadek zachorowania na Gorączkę Denga i 1 przypadek Gorączki Pontiac. W trakcie dochodzenia epidemiologicznego ustalono, że do zakażenia pacjentów doszło prawdopodobnie w trakcie wycieczek zagranicznych. Ponadto w 2019 r. odnotowano 1 przypadek choroby legionistów i 2 przypadki choroby Creutzfelda-Jakoba.

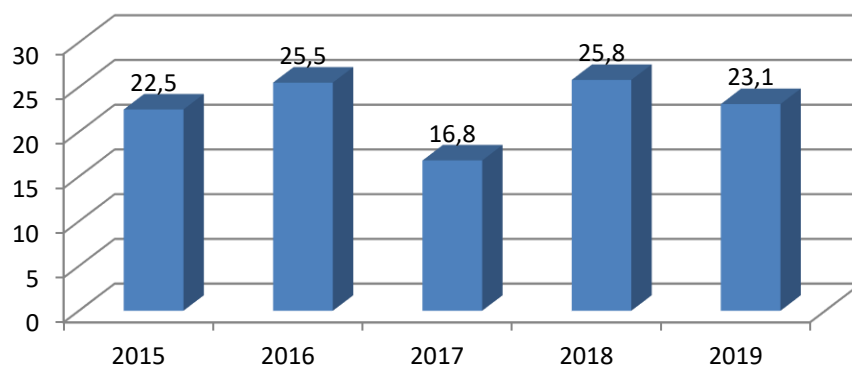
W roku sprawozdawczym do Powiatowej Stacji zostało zgłoszonych 6 przypadków nowo wykrytych zakażeń HIV .

Zapadalność na 100 000 mieszkańców na wybrane choroby zakaźne w latach 2015-2019 została przedstawiona na wykresie.

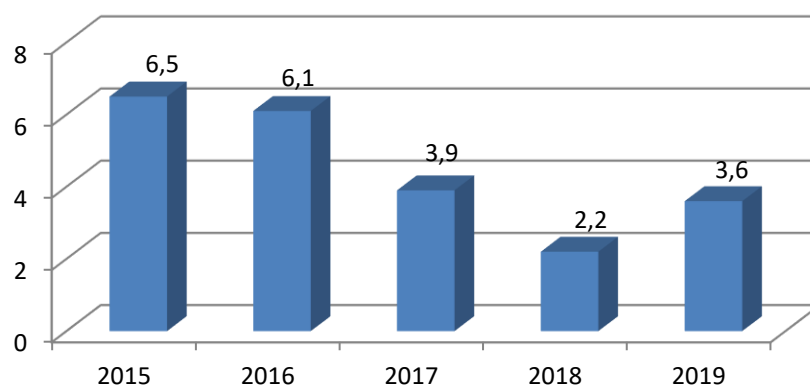
*Wykres 1.2. Zapadalność na gruźlicę w latach 2015-2019*



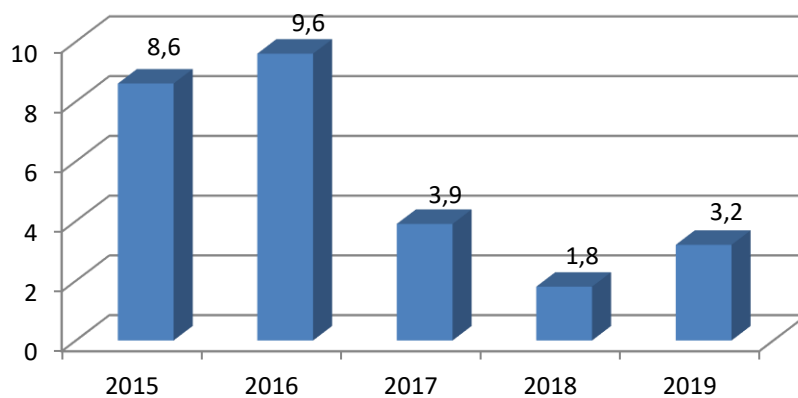
*Wykres 1.3. Zapadalność na salmonellozy w latach 2015-2019*



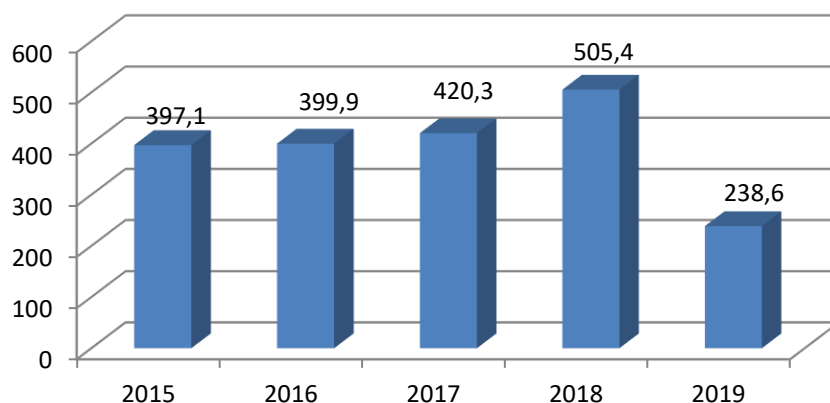
*Wykres 1.4. Zapadalność na nagminne zapalenie przyusznic w latach 2015-2019*



*Wykres 1.5. Zapadalność na krztusiec w latach 2015-2019*



Wykres 1.6. Zapadalność na ospę wietrzną w latach 2015-2019



## **1.6 Szczepienia.**

W 2019 r. na terenie miasta Częstochowy obowiązkowymi szczepieniami ochronnymi zgodnie z Programem Szczepień Ochronnych objęto 38691 osób w wieku od 0 do 19 roku życia. Szczepienia realizowano w 92 punktach szczepień, tj. w: 2 oddziałach noworodkowych, 1 oddziale Patologii i Intensywnej Terapii Noworodka, 3 izbach przyjęć w szpitalach, 80 punktach szczepień w przychodniach, 1 punkcie szczepień dla osób pokąsanych, 2 oddziałach dializ, 2 gabinetach lekarza zakładowego w szpitalu oraz 1 Certyfikowana Poradnia Medycyny Podróży, 1 Punkt Szczepień przy PSSE w Częstochowie.

W 2019 r. skontrolowano 91 działających punktów szczepień, przeprowadzając 123 kontrole. Wszystkie skontrolowane punkty szczepień spełniały wymagania, jakim powinny odpowiadać gabinety o charakterze zabiegowym oraz warunki zachowania zasad łańcucha chłodniczego, wymaganego przy przechowywaniu preparatów szczepionkowych.

W roku sprawozdawczym liczba dzieci, których rodzice uchylają się od obowiązku szczepień ochronnych wyniosła 410 i uległa zwiększeniu o 12,02% w stosunku do 2018 r. (366 osób). Jedną z przyczyn uchylania się od w/w obowiązku była odmowa zaszczepienia dziecka wyrażana przez rodziców na piśmie. W związku z tą sytuacją wysyłano przypomnienia do rodziców/opiekunów dzieci uchylających się od szczepień obowiązkowych, przypominające o zgłoszeniu się z dzieckiem na szczepienia.

Placówki wykonujące szczepienia ochronne na terenie miasta Częstochowy w roku sprawozdawczym zgłosiły 8 przypadków niepożądanych odczynów poszczepiennych, były to odczyny poszczepienne o łagodnym przebiegu. Przypadki diagnozowano ambulatoryjnie.

W 2019 r. szczepienia wykonywane były zgodnie z obowiązującym Programem Szczepień Ochronnych, a wykonawstwo szczepień we wszystkich rocznikach było na poziomie niższym w stosunku do poprzedniego roku:

- dzieci w pierwszym roku życia - szczepienia pierwotne przeciw błonicy, tężcowi, krztuścowi, poliomyelitis i Haemophilus influenzae typu b zaszczepiono – 40,18 % (w 2018 r. – 38,84 %);

- dzieci w pierwszym roku życia – szczepienia przeciw *Streptococcus pneumoniae* zaszczepiono – 51,81 % (w 2018 r. - 50,90 % );
- dzieci w drugim roku życia – szczepienia pierwotne i uzupełniające przeciw błonicy, tężcowi, krztuścowi, poliomyelitis i *Haemophilus influenzae* typu b zaszczepiono – 89,53 % (w 2018 r. – 90,31 %);
- dzieci w drugim roku życia – szczepienia pierwotne i uzupełniające przeciw wzv typu B zaszczepiono – 96,31 % (w 2018 r. – 96,34 %);
- dzieci w drugim roku życia – szczepienia podstawowe przeciw odrze, śwince i różyczce – 60,62 % (w 2018 r. – 64,03 %);
- dzieci w 6 roku życia – szczepienie I przypominające przeciw błonicy, tężcowi, krztuścowi i poliomyelitis – 59,20 % (w 2018 r. – 51,54 %).

Wykonawstwo szczepień przypominających u dzieci i młodzieży w wieku szkolnym:

- młodzież w 14 roku życia – szczepienie II przypominające przeciw błonicy, tężcowi i krztuścowi – 64,77 % (w 2018 r. – 65,50%);
- młodzież w 19 roku życia – szczepienie III przypominające przeciwko błonicy; tężcowi – 60,48 % (w 2018 r. – 63,99% ).

W ramach Programu Szczepień Ochronnych w Szpitalnych Oddziałach Ratunkowych realizowane były szczepienia przeciw tężcowi u osób zranionych. Na ten cel w 2019 r. wydano 5033 dawki szczepionki.

Ponadto punkty szczepień realizowały szczepienia zalecane. Były to m.in.:

- szczepienia przeciwko pneumokokom – zaszczepiono łącznie 61 osób;
- szczepienia przeciwko meningokokom – zaszczepiono łącznie 370 osoby;
- szczepienia przeciwko rotawirusom – zaszczepiono łącznie 567 osób;
- szczepienia przeciwko grypie – zaszczepiono łącznie 6428 osób, tj. 2,90 % populacji mieszkańców miasta Częstochowy, podczas gdy w 2018 r. zaszczepiono 8080 osób, tj. 3,61 % populacji. W Polsce w 2018 r. odsetek ten wynosił 2,62 % populacji.

W 2019 r. w ramach szczepień zalecanych realizowane były szczepienia finansowane przez Urząd Miasta Częstochowy. Były to szczepienia przeciwko:

zakażeniu ludzkim wirusem brodawczaka (HPV) dla dziewczynek urodzonych w 2007 r. – zaszczepiono 520 dziewczynek (w 2018 r. – 438 dziewczynek),  
wirusowemu zapaleniu wątroby typu A – zaszczepiono 1050 osób (w tym 3 osoby z otoczenia chorego na WZW typu A ).

### **1.7. Nadzór nad obiektami prowadzącymi działalność leczniczą.**



W 2019 r. pod nadzorem sanitarnym Powiatowej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Częstochowie objętych było 219 obiektów prowadzących działalność leczniczą - szpitale, przychodnie przyszpitalne, prosektoria, gabinety indywidualnej i specjalistycznej praktyki lekarzy dentyków, przychodnie i poradnie prowadzące działalność ambulatoryjną, gabinety indywidualnej i specjalistycznej praktyki lekarskiej, stacja

pogotowia ratunkowego, stacja krwiodawstwa, poradnie rehabilitacji leczniczej, zakłady rehabilitacji lecznicze świadczące całodobowe stacjonarne usługi medyczne, zakłady opiekuńczo - lecznicze prowadzące całodobową stacjonarną działalność leczniczą, zakłady pielęgnacyjno – opiekuńcze oraz inne obiekty świadczące usługi medyczne dla mieszkańców Częstochowy (gabinety pielęgniarskie przy zakładach pracy, prywatne zakłady RTG, gabinety pielęgniarki i położnej, pracownia rezonansu magnetycznego).

Pracownicy PSSE w Częstochowie sprawowali nadzór sanitarny nad obiektami prowadzącymi działalność leczniczą przeprowadzając kontrole kompleksowe, tematyczne, interwencyjne i sprawdzające.

W obiektach prowadzących działalność medyczną będących pod nadzorem Powiatowej Stacji przeprowadzono ogółem 347 kontroli sanitarnych. W ramach realizacji programu profilaktyki szpitalnej przeprowadzono 29 kontroli, w tym: 11 kontroli kompleksowych, 3 kontrole sprawdzające, 5 kontroli dotyczących działalności Zespołów ds. Zakażeń Zakładowych, 2 kontrole interwencyjne, 3 kontrole na wniosek strony - jedna w związku z dostosowaniem obiektu do obowiązujących wymogów rozporządzenia, druga związana z reorganizacją oddziału szpitalnego i jedna związana z otwarciem nowego szpitala. W roku sprawozdawczym przeprowadzono ogółem 5 kontroli tematycznych związanych z wystąpieniem ogniska epidemicznego wywołanego czynnikiem etiologicznym *Klebsilla pneumoniae* NDM, z czego 1 kontrola w związku ze zgłoszeniem dodatniego wyniku badań w kierunku biologicznego czynnika chorobotwórczego *Legionella pneumophila*.

W roku sprawozdawczym rozpatrzono łącznie 3 interwencje: 2 w obiektach lecznictwa zamkniętego i 1 w gabinecie stomatologicznym. Interwencje dotyczyły nie przestrzegania procedur higieniczno-sanitarnych w obiektach. Wszystkie przypadki interwencji były niezasadne.

Pracownicy Państwowej Inspekcji Sanitarnej w Częstochowie oceniali placówki szpitalne biorąc pod uwagę ich stan techniczny, bieżącą czystość, stosowanie procedur higieniczno-sanitarnych, sterylizację i kontrolę skuteczności sterylizacji, postępowanie z bielizną czystą i brudną, postępowanie z odpadami w miejscu ich wytwarzania, działalność Komitetów i Zespołów Kontroli Zakażeń Zakładowych.

Wydano 22 decyzje prolongujące termin realizacji zaleceń wydanych w latach poprzednich, które dotyczyły poprawy stanu technicznego pomieszczeń podmiotów leczniczych sprawujących całodobowe stacjonarne świadczenia zdrowotne oraz 4 decyzje uchylające postępowanie administracyjne.

Woda stosowana w w/w obiektach pochodziła z wodociągów sieciowych. Zaopatrzenie w sprzęt jednorazowy oraz odzież ochronną i środki ochrony osobistej w roku sprawozdawczym było wystarczające. W większości placówek używana była bielizna jednorazowa. Kontrole sanitarne wykazały, że składowanie bielizny było prawidłowe. Postępowanie z brudną i czystą bielizną oraz z odpadami pochodzącymi z działalności medycznej nie budziło zastrzeżeń.

Podjęmowane przez podmioty procesy dekontaminacji odbywały się przy wykorzystaniu adekwatnych środków o szerokim spektrum działania, odpowiednio do zagrożenia oraz miejsca zastosowania.

Obecnie stosuje się pełny asortyment preparatów zarejestrowanych i dopuszczonych do obrotu przez Urząd Rejestracji Produktów Leczniczych, Wyrobów Medycznych i Produktów Biobójczych. Roztwory użytkowe preparatów są przygotowywane, wykorzystywane oraz przechowywane według zaleceń producentów.

Najczęściej stosowanymi preparatami dezynfekcyjnymi były :

-preparaty antyseptyczne do rąk i skóry : Octenisept, Sterilium, Aseptoman Gel, Softasept, Manisoft, Seraman medical, Seraman sensitive/foam, AHD 1000, Kodan Tinktur Forte, Aniosgel 85 NPC, Desderman Pure, AHD 2000, Sensiva, Braunol, Orosept , Hydrex S.

- preparaty do dezynfekcji narzędzi: Aniosime DD1, ID 213, Orocid Multisept, Sekusept Pulver, Cidex Solution, Pera-Med, Desprej, Cidex Opa, Almyrol, Sekumatic, Lysoformin 3000, Stabimed,

- preparaty do dezynfekcji narzędzi obrotowych: Sekudrill, ID 220, Dekaseptol gel, preparaty do dezynfekcji powierzchni: Virkon, Dentiro, Mikrozyd, Haz-Tabs, Hospisept, Presept, Perform, Desco Wipes, Incidin Plus, Aerodesin 2000, Meliseptol, FD 333, FD 300, Deskosept AF, Virofex, Isorapid, Cleanisept Wipes, Biotensid, Incidur Spray,

-preparaty do dezynfekcji systemów ssących: MD555, Oro clean Plus.

Opracowywanie narzędzi we wszystkich przypadkach odbywało się zgodnie z opracowaną i wdrożoną procedurą w obiekcie.

Narzędzia i sprzęt medyczny wielokrotnego użycia był przygotowywany i sterylizowany w 2 centralnych i 4 lokalnych sterylizatorniach zlokalizowanych w szpitalach. Ponadto w 2 szpitalach sterylizacja wykonywana była jako usługa zewnętrzna, natomiast w 2 szpitalach sterylizacja wykonywana była częściowo we własnym zakresie, a częściowo jako usługa zewnętrzna.

Proces sterylizacji sprzętu medycznego wielokrotnego użytku odbywał się w 120 podmiotach leczniczych wykonujących ambulatoryjne świadczenia zdrowotne. W 112 podmiotach sterylizacja prowadzona była wyłącznie we własnym zakresie. 7 podmiotów leczniczych zlecało sterylizację do centralnej sterylizatorni. 1 podmiot wykonywał sterylizację we własnym zakresie i dodatkowo korzystał z usług centralnej sterylizatorni. Pozostałe podmioty pracowały na sprzęcie jednorazowego użytku.

W 157 prywatnych gabinetach stomatologicznych i gabinetach laryngologicznych sterylizacja narzędzi wielokrotnego użytku odbywała się w gabinecie na prawidłowo wyposażonych stanowiskach przygotowywania sprzętu do sterylizacji, a 17 gabinetów stomatologicznych i 1 gabinet laryngologiczny posiadało umowę z centralną sterylizatornią Wojewódzkiego Szpitala Specjalistycznego. 8 gabinetów laryngologicznych pracowało wyłącznie na sprzęcie jednorazowego użytku.

We wszystkich nadzorowanych podmiotach leczniczych na terenie Częstochowy znajdowało się łącznie 267 autoklawów i 1 aparat plazmowy. Zewnętrzna kontrola biologiczna skuteczności procesów sterylizacji w lecznictwie ambulatoryjnym i w gabinetach prywatnych prowadzona była średnio raz w miesiącu. Kontrola wewnętrzna procesów sterylizacji odbywała się przy użyciu wskaźników chemicznych stosowanych do każdego wsadu. Dokumentacja procesów sterylizacji prowadzona była na bieżąco.

W szpitalach kontrola wewnętrzna procesów sterylizacji wykonywana była testem biologicznym 1 raz w tygodniu, natomiast wskaźniki chemiczne stosowane były do każdego wsadu.

Na zlecenie podmiotów leczniczych działających na terenie miasta w laboratorium PSSE w Częstochowie przeprowadzono łącznie 1182 badania skuteczności procesu sterylizacji testami biologicznymi, w tym 49 badań w lecznictwie zamkniętym, 650 badań w indywidualnych praktykach lekarskich oraz 483 badania w podmiotach świadczących ambulatoryjną opiekę zdrowotną. W 3 poradniach prowadzących ambulatoryjną opiekę zdrowotną i 4 indywidualnych praktykach lekarskich stwierdzono nieskuteczność procesu sterylizacji. Właściciele urządzeń zostali natychmiast powiadomieni o nieskuteczności procesu sterylizacji oraz zobowiązani do jego naprawy i powtórnego testowania.

## ROZDZIAŁ II

### OCENA STANU SANITARNEGO OBIEKTÓW ŻYWNOŚCIOWO – ŻYWIENIOWYCH

W 2019r. pod nadzorem sanitarnym Powiatowej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Częstochowie objęte były 2202 obiekty żywnościowo-żywnieniowe zlokalizowane na terenie miasta Częstochowy. Nadzór sanitarny sprawowany był również w 371 blokach żywieniowych placówek szkolno-przedszkolnych, medycznych, opiekuńczych, zakładach pracy oraz w aptekach i obiektach na stacjach paliw.

Obiekty żywnościowo-żywnieniowe obejmują zakłady produkcji żywności, obrotu żywnością oraz żywienia zbiorowego. W grupie zakładów produkcji żywności znajdują się również obiekty produkcji pierwotnej (tj. m.in. gospodarstwa rolne, sadownicze, ogrodnicze).

Do zakładów obrotu żywnością zaliczono:

- sklepy spożywcze (w tym super i hipermarkety);
- kioski ( w tym kioski na targowiskach sprzedające mięso i inne środki spożywcze);
- magazyny hurtowe (w tym hurtownie suplementów diety);
- obiekty ruchome i tymczasowe oraz inne obiekty obrotu żywnością tj. apteki, stoiska sprzedaży.

Natomiast grupę „zakładów żywienia zbiorowego” stanowiły:

- zakłady żywienia zbiorowego typu otwartego prowadzące działalność w zakresie produkcji żywności od surowca (restauracje, bary) oraz zakłady małej gastronomii działające na bazie półproduktów (smażalnie, bary fast food, kawiarnie, pijalnie piwa);
- zakłady żywienia zbiorowego typu zamkniętego (stołówki w szpitalach, szkołach, przedszkolach, domach opieki społecznej itp.).

*Tabela 2.1. Rodzaj i liczba nadzorowanych obiektów żywnościowo-żywnieniowych w latach 2018-2019*

L.p.	Rodzaj obiektów	Liczba obiektów	
		2018	2019
1.	Zakłady produkcji żywności	80	82
2.	Zakłady obrotu żywnością	1544	1523
3.	Zakłady żywienia zbiorowego typu otwartego	497	511
4.	Zakłady żywienia zbiorowego typu zamkniętego	34	41
5.	Obiekty produkcji/obrotu materiałami i wyrobami przeznaczonymi do kontaktu z żywnością	26	26
6.	Obiekty produkcji/obrotu produktami kosmetycznymi	15	19
7.	Obiekty żywnościowo-żywnieniowe - ogółem	<b>2196</b>	<b>2202</b>



Na podstawie analizy danych zawartych w powyższej tabeli zaobserwowano niewielki wzrost ogólnej liczby nadzorowanych obiektów, tj. o 6 w porównaniu do roku ubiegłego. W grupie obiektów obrotu żywnością zaobserwowano spadek liczby obiektów (o 21), natomiast w pozostałych grupach zaobserwowano niewielki wzrost, bądź ilość utrzymującą się na poziomie podobnym do roku ubiegłego.

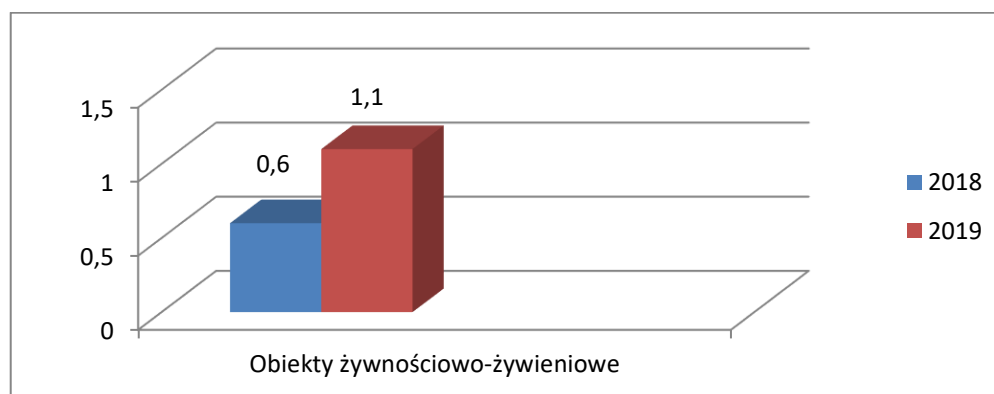
### **2.1. Ocena stanu sanitarnego.**

Z ogólnej liczby 2573 (tj. 2202 obiektów znajdujących się w ewidencji oraz 371 w/w bloków żywnościowo-żywieniowych) skontrolowano 1311 (w tym 20 obiektów obrotu produktami kosmetycznymi oraz materiałami i wyrobami przeznaczonymi do kontaktu z żywnością), co stanowiło 51% wszystkich nadzorowanych zakładów. Wskaźnik ten w roku 2018 wyniósł 48,7%.

W 2019 roku przeprowadzono 1874 kontrole sanitarnych i rekontrole, w tym 93 w zakładach produkcji żywności (z czego 6 w obiektach produkcji pierwotnej), 1107 w obiektach obrotu żywnością, 643 w zakładach żywieniowych, 18 w obiektach produkcji/obrotu produktami kosmetycznymi oraz 13 w obiektach obrotu materiałami i wyrobami przeznaczonymi do kontaktu z żywnością (w 2018 r. - 1756). Stan sanitarny nadzorowanych obiektów oceniony był zgodnie z procedurami urzędowej kontroli żywności oraz materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością. Do tego celu wykorzystane zostały ujednolicone arkusze oceny stanu sanitarnego dla poszczególnych rodzajów obiektów tj. arkusze oceny zakładu produkcji/obrotu żywnością/ żywienia zbiorowego/ materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością.

Przeprowadzona ocena stanu sanitarnego w 798 obiektach wykazała, że 9 zakładów (tj. 7 obrotu żywnością oraz 2 żywienia zbiorowego otwartego) uzyskały ocenę niezgodną z wymaganiami, co stanowi 1,1 % w stosunku do wszystkich obiektów poddanych ocenie zgodności (w 2018 r. wskaźnik ten wyniósł 0,6 %). Obiekty oceniono „jako niezgodne” z uwagi na wprowadzanie środków spożywczych do obrotu handlowego po upływie terminu przydatności do spożycia oraz braku zabezpieczenia zakładu przed dostępem szkodników. Porównanie ilości obiektów niezgodnych w latach 2018-2019 przedstawia poniższy wykres.

*Wykres 2.1. Odsetek obiektów żywnościowo-żywieniowych ocenionych jako niezgodne z wymaganiami w latach 2018-2019*



Do najistotniejszych stwierdzanych w czasie kontroli uchybień sanitarno- technicznych należały:

- nieprawidłowy stan sanitarno - techniczny ścian, sufitów, podłóg oraz wyposażenia obiektu (we wszystkich grupach obiektów);
- brak bieżącej ciepłej wody przy stanowiskach wodnych (głównie w grupie obiektów obrotu żywnością);
- brak zabezpieczenia zakładu przed dostępem szkodników (najczęściej w grupie produkcji i obrotu żywnością);
- brak aktualnego wyniku badania wody (głównie w zakładach produkcji żywności);
- brak bieżącej czystości pomieszczeń, urządzeń chłodniczych (we wszystkich grupach obiektów);
- przechowywanie żywności bez zachowanej segregacji asortymentowej oraz bez zabezpieczenia przed zanieczyszczeniem zewnętrznym (we wszystkich grupach obiektów);
- wprowadzanie do obrotu artykułów spożywczych przeterminowanych (głównie w grupie obiektów obrotu żywnością);
- brak aktualnej dokumentacji zdrowotnej personelu do celów sanitarno-epidemiologicznych (we wszystkich grupach obiektów);
- braku realizacji procedur i instrukcji z zakresu GHP/GMP i systemu HACCP (we wszystkich grupach obiektów).

W związku ze stwierdzonymi nieprawidłowościami natury sanitarno-technicznej wydano 93 decyzje administracyjne nakazujące usunięcie stwierdzonych uchybień (2018 r. – 65), z czego 6 decyzji zakazujących wprowadzania do obrotu środków spożywczych niewłaściwej jakości zdrowotnej oraz 2 decyzje unieruchomienia zakładów tj. 1 obiekt obrotu żywnością oraz 1 zakład żywienia zbiorowego otwartego. Obiekt obrotu żywnością zamknięto z uwagi na obecność szkodników, natomiast zakład żywienia unieruchomiono w związku z prowadzeniem działalności niezgodnie z zakresem ujętym w decyzji zatwierdzającej, braku funkcjonalności obiektu, obecności owadów, jak również niewłaściwym stanem sanitarnym pomieszczeń lokalu.

Za stwierdzone zaniedbania w zakresie bieżącego stanu sanitarno - higienicznego nałożono na osoby winne 130 mandatów karnych na łączną kwotę 30 600 zł. (dla porównania w 2018 r. było to 120 mandatów na kwotę 20 450 zł.).

Szczegółowe dane liczbowe dotyczące działalności kontrolno-represyjnej przedstawiono w tabeli.

*Tabela 2.2 Działania kontrolne i represyjne w obiektach żywnościowo-żywnościowych w latach 2018-2019*

Rok	Liczba obiektów skontrolowanych (% skontrolowanych)	Liczba kontroli i rekontroli	Liczba obiektów ocenionych na podstawie arkusza	Liczba niezgodnych (% niezgodnych do ogólnej ilości obiektów ocenionych)	Działalność represyjna					Próby	
					wydano decyzji administracyjnych	Zakazu wprowadzania do obrotu	unieruchomienia	mandaty	Kwota [zł.]	pobrane	zdykwalifikowane
<b>2018</b> Ogółem	1199 (48,7%*)	1756	676	4 (0,6%)	65	9	5	120	20450	700	26
<b>2019</b> Ogółem	1313 (51%*)	1874	798	9 (1,1%)	93	6	2	130	30.600	529	33
Zakłady produkcji żywności	56 (64%**)	93	38	0	6	0	0	4	800	73	4
Zakłady obrotu żywnością	754 (43%**)	1107	416	7 (0,8%)	36	6	1	63	13500	410	23
Zakłady żywienia zbiorowego otwartego	335 (64%**)	470	221	2 (0,%)	40	0	1	60	15200	30	5
Zakłady żywienia zbiorowego zamkniętego	148 (68%**)	173	116	0	8	0	0	3	1100	8	0
Obiekty produkcji/ obrotu materiałami i wyrobami przeznaczonymi do kontaktu z żywnością	12 (44%**)	13	5	0	0	0	0	0	0	5	0
Obiekty produkcji/ obrotu produktami kosmetycznymi	8 (40%**)	18	2	0	3	0	0	0	0	3	1

\* % skontrolowanych obiektów do ogólnej ilości nadzorowanych obiektów oraz bloków żywnościowych;

\*\* % skontrolowanych obiektów do ilości w danej grupie.

W trakcie wykonywania bieżących czynności kontrolnych w 31 obiektach, tj. w 2 zakładach produkcyjnych oraz w 29 zakładach żywienia zbiorowego sprawdzono jakość tłuszczu smażalniczego za pomocą testera tłuszczu LRSM. Badania wykazały wskazanie % WKT (wolnych kwasów tłuszczowych) w przedziale od 1% - 1,5%, który jest wynikiem akceptowalnym, w związku z czym nie pobrano tłuszczu do badań laboratoryjnych.

W kontrolowanych obiektach żywnościowo-żywnieniowych stwierdzono opracowaną dokumentację GHP/GMP oraz systemu HACCP. Do chwili obecnej system wdrożyły 1801 obiekty żywnościowo-żywnieniowe, co stanowi 70 % nadzorowanych zakładów (w roku 2018 – 74%). Korzystając z ułatwień przewidzianych przez Komisję Europejską we wdrażaniu procedur HACCP w małych przedsiębiorstwach, w części zakładów spożywczych przestrzeganie zasad GHP/GMP uznano za wystarczający poziom bezpieczeństwa żywności.

W 2019 r. w ramach nadzoru nad jakością zdrowotną żywności oraz materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością, pochodzących z importu przeprowadzono 10 granicznych kontroli sanitarnych. Wydano 6 świadectw spełnienia wymagań zdrowotnych dla środków spożywczych, skontrolowano 28 partii produktów spożywczych oraz wydano 4 świadectwa spełnienia wymagań zdrowotnych wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością. W trakcie granicznej kontroli sanitarnej dokonano poboru próbek wyrobu do kontaktu z żywnością do badań laboratoryjnych w zakresie migracji metali ciężkich. Próbkę nie uległa zakwestionowaniu.

W roku sprawozdawczym do sekcji NS/HŻŻiPU wpłynęło 201 interwencji jawnych i anonimowych klientów, które dotyczyły między innymi niewłaściwej jakości zdrowotnej oferowanych do sprzedaży produktów spożywczych, nieprawidłowego stanu sanitarno-higienicznego pomieszczeń, sprzętu, obecności szkodników oraz niewłaściwej jakości oferowanej do konsumpcji żywności. W 6 przypadkach interwencje przekazano do rozpatrzenia terenowo właściwym organom. W 4 przypadkach interwencja nie została rozpatrzona z uwagi na fakt braku wskazania dokładnego adresu obiektu. W związku ze zgłoszonymi interwencjami przeprowadzono 191 kontroli, które w 46 przypadkach potwierdziły ich zasadność. Skutkowało to wydaniem 6 decyzji administracyjnych represyjnych, w tym 4 decyzji nakazujących wycofanie z obrotu środków spożywczych niewłaściwej jakości zdrowotnej oraz 1 decyzję unieruchomienia zakładu. Za stwierdzone nieprawidłowości na osoby winne zaistniałych zaniedbań nałożono 46 mandatów na kwotę 9400 zł. W czasie kontroli interwencyjnych pobrano do badań laboratoryjnych 20 próbek żywności, z czego 2 próbki zostały zakwestionowane.

W ramach funkcjonowania Systemu Wczesnego Ostrzegania o Niebezpiecznej Żywności i Paszach - RASFF podejmowano działania związane z otrzymaniem powiadomień alarmowych lub informacyjnych. Łącznie przeprowadzono 142 kontrole sanitarne (2 w zakładach produkcyjnych, 122 w obiektach obrotu żywnością, 5 w zakładach żywnieniowych, 4 w obiektach obrotu materiałami i wyrobami do kontaktu z żywnością oraz 9 w obiektach obrotu produktami kosmetycznymi). Postępowanie w takich przypadkach prowadzone było zgodnie z obowiązującą procedurą RASFF, mającą na celu sprawdzenie występowania w obrocie kwestionowanego produktu. W przypadku jego stwierdzenia następuje wycofanie z obrotu, a zakwestionowane produkty objęte powiadomieniem zostają zwrócone do dostawcy lub poddane utylizacji. Kontrole wykazały, że w każdym przypadku

procedura związana z wycofaniem produktów objętych powiadomieniem została rozpoczęta i przeprowadzona przez odpowiednich przedsiębiorców we własnym zakresie.

Ponadto w związku z otrzymanymi zakwestionowanymi wynikami badań laboratoryjnych próbek pobranych w ramach urzędowej kontroli, dokonano zgłoszeń do systemu RASFF, tj. 2 powiadomień alarmowych oraz 3 powiadomień informacyjnych. Powiadomienia alarmowe dotyczyły, w pierwszym przypadku wody źródlanej niegazowanej, którą zakwestionowano za niewłaściwe cechy organoleptyczne, w drugim przypadku w produkcji pn. Olej z ryżu stwierdzono przekroczenie NDP zanieczyszczeń chemicznych. Natomiast powiadomienia informacyjne dotyczyły filetów z kurczaka, w których stwierdzono obecność zanieczyszczeń mikrobiologicznych.

W 2019 r. w kontrolowanych zakładach pobrano 529 próbek do badań laboratoryjnych w kierunku mikrobiologicznym, biologicznym, fizykochemicznym oraz oceny znakowania, z czego 33 zostało zakwestionowanych, z uwagi na zanieczyszczenia mikrobiologiczne (20), biologiczne (4), chemiczne (1), nieprawidłowe znakowanie (7) oraz niewłaściwe cechy organoleptyczne (1). Szczegółowy opis próbek pobranych do badań w ramach prowadzonego nadzoru zamieszczono w pkt. 2.4.

## **2.2. Akcje oraz działania ukierunkowane problemowo.**

W roku sprawozdawczym wzmożono nadzór sanitarny podczas następujących akcji:

### *1) Imprezy studniówkowe- ocena warunków przygotowywania i wydawania posiłków.*

Na przełomie m-cy styczeń/luty 2019r. przeprowadzono akcję mającą na celu ocenę warunków sanitarnych oraz stanu sanitarno-technicznego zakładów, w których przygotowywano posiłki oraz organizowano imprezy studniówkowe. Przeprowadzono 5 kontroli sanitarnych, w czasie których nie stwierdzono nieprawidłowości w kontrolowanych obszarach.

### *2) Nadzór nad warunkami sanitarnymi obiektów zlokalizowanych na trasach turystycznych.*

W sezonie turystyczno-pielgrzymkowym przeprowadzono w okresie od 01.05.-30.09.2019 r. 399 kontroli w obiektach żywnościowo-żywnościowych i produkcyjnych usytuowanych w okolicach Jasnej Góry oraz na trasach turystycznych. W 39 obiektach stwierdzono nieprawidłowości natury sanitarno-higienicznej, w związku z czym nałożono 39 mandatów karnych na kwotę 8600zł. oraz wydano stosowne zalecenia pokontrolne. Ponadto w 30 obiektach stwierdzono nieprawidłowości sanitarno-techniczne, w wyniku czego wydano 30 decyzji terminowych. Pobrano do badań laboratoryjnych z obiektów usytuowanych w okolicach Jasnej Góry oraz na trasach turystycznych 40 próbek żywności, z czego 5 próbek zakwestionowano z uwagi na zanieczyszczenia mikrobiologiczne.

### *3) „Imprezy masowe i plenerowe.”*

Na terenie miasta w 2019 r. odbywały się różne imprezy masowe i plenerowe, podczas których sprawowano nadzór nad stałymi i ruchomymi punktami handlowymi wprowadzającymi do obrotu środki spożywcze oraz obiektami gastronomicznymi świadczącymi usługi w zakresie żywienia zbiorowego.

W czasie trwania 9 imprez masowych i plenerowych przeprowadzono 28 kontroli sanitarnych. Nie stwierdzono uchybień natury sanitarno-higienicznej. Przechowywanie produktów oraz przygotowywanie i sprzedaż posiłków odbywały się z zachowaniem zasad higieny.

4) *Akcja w zakresie przestrzegania wymagań w odniesieniu do składu, znakowania, prezentacji i reklamy żywności prozdrowotnej określonych stosownymi przepisami prawnymi.*

W okresie od 01.03.2019 r. do 31.03.2019 r. przeprowadzono akcję w zakresie przestrzegania wymagań w odniesieniu do składu, znakowania, prezentacji i reklamy żywności prozdrowotnej określonych przepisami prawnymi. Przeprowadzono 8 kontroli, w czasie których dokonano oceny znakowania 11 opakowań jednostkowych środków spożywczych ogólnego spożycia (produkty wzbogacone, bezglutenowe, bez dodatku cukru, źródło witamin i minerałów itp.) znajdujących się w obrocie handlowym. Ocena znakowania opakowań nie wykazała nieprawidłowości.

5) *Wypoczynek dzieci i młodzieży.*

Podobnie jak w latach ubiegłych przeprowadzono akcję zimowego i letniego wypoczynku dzieci i młodzieży. Na terenie miasta Częstochowy funkcjonowało 14 placówek. Wspólnie z sekcją NS/HDM przeprowadzono 19 kontroli sanitarnych, które nie wykazały nieprawidłowości w funkcjonowaniu bloków żywieniowych. Nie stwierdzono uchybień sanitarno-technicznych, jak również nie odnotowano interwencji oraz zgłoszeń zatruc pokarmowych.

6) *Akcja „Mklik próchniczek.”*

W 2019 r. w ramach kontynuacji przedsięwzięcia „Bezpieczeństwo żywności – akcja „mklik próchniczek” wytypowano do kontroli urzędowej 5 obiektów produkcyjnych zlokalizowanych na terenie miasta Częstochowy. Przeprowadzono 8 kontroli sanitarnych, w trakcie których pobrano do badań laboratoryjnych na obecność zanieczyszczeń biologicznych 14 próbek. Zakwestionowano 4 próbki pochodzące z 3 zakładów produkcyjnych, z uwagi na obecność szkodników zbożowo – mącznych. W związku z powyższym wydano 3 decyzje natychmiastowej wykonalności, zobowiązujące przedsiębiorców do niezwłocznego wykonania skutecznych zabiegów dezynsekcji. Przeprowadzone kontrole sprawdzające wykazały wykonanie zaleceń, co potwierdziły ponownie badania próbek, w których nie stwierdzono obecności zanieczyszczeń biologicznych.

7) *Działania podejmowane w związku z występowaniem przypadków ASF w Polsce.*

W związku z pismem GIS dotyczącym występowania w Polsce przypadków afrykańskiego pomoru świń (ASF), przeprowadzono w ramach bieżącego nadzoru sanitarnego 310 kontroli w obiektach wprowadzających do obrotu wyroby wieprzowe oraz dziczyznę. W trakcie kontroli sprawdzano m.in. identyfikowalność mięsa i wyrobów mięsnych oraz sposób postępowania z odpadami kategorii III. Kontrole sprawdzające nie wykazały nieprawidłowości.

8) *„Nadzór nad warunkami sanitarnymi bloków żywieniowych w szpitalach.”*

Wzmocniono nadzór sanitarny nad warunkami sanitarnymi bloków żywieniowych w szpitalach oraz jakości żywienia pacjentów. W okresie od 1 maja do 30 września 2019 r. skontrolowano 6 bloków żywieniowych w szpitalach zlokalizowanych na terenie miasta

Częstochowy. Przeprowadzono 6 kontroli, w czasie których nie stwierdzono nieprawidłowości sanitarnych oraz technicznych. Natomiast w zakresie oceny jakości prowadzonego żywienia pacjentów w 3 szpitalach stwierdzono nieprawidłowości. Wystosowano pisma do Dyrektorów placówek w celu podjęcia działań w kierunku poprawy sposobu żywienia pacjentów.

9) *„Ocena warunków sprzedaży żywności nietrwalej mikrobiologicznie.”*

W okresie od 1 czerwca do 31 sierpnia 2019 r. przeprowadzono kontrole w zakresie oceny warunków sprzedaży żywności nietrwalej mikrobiologicznie, oferowanej przy kasach lub na stoiskach, ze szczególnym uwzględnieniem zachowania łańcucha chłodniczego oraz terminów przydatności do spożycia. W trakcie 46 kontroli sanitarnych w obiektach obrotu i żywienia zbiorowego otwartego stwierdzono nieprawidłowości w 9 obiektach obrotu, w związku z czym nałożono 9 mandatów na sumę 1800 zł. Kontrole sprawdzające wykazały usunięcie stwierdzonych nieprawidłowości.

10) *„Ocena warunków przechowywania wód butelkowych oraz napojów.”*

W okresie od czerwca do sierpnia 2019 r. przeprowadzono ocenę warunków przechowywania wód butelkowych oraz napojów w obiektach żywnościowo-żywnieniowych. W trakcie 58 kontroli sanitarnych nie stwierdzono nieprawidłowości w w/w zakresie.

11) *„Stan sanitarno-higieniczny łubianek.”*

W okresie od czerwca do sierpnia 2019 r. przeprowadzono ocenę stanu łubianek na owoce. W toku czynności kontrolnych przeprowadzonych w 21 obiektach obrotu żywnością stan sanitarno-higieniczny łubianek nie budził zastrzeżeń.

12) *„Spełnienie wymagań higienicznych w zakładach żywienia zbiorowego oraz ocena warunków dostawy żywności do konsumenta.”*

W okresie od 1 czerwca do 31 sierpnia 2019 r. przeprowadzono 59 kontroli, w czasie których stwierdzono nieprawidłowości sanitarno-higieniczne w 15 obiektach. W związku z powyższym nałożono 15 mandatów na kwotę 4350 zł. Kontrole sprawdzające wykazały usunięcie stwierdzonych nieprawidłowości.

13) *„Substancje dodatkowe w żywności.”*

W związku z pismem GIS, w czasie bieżącego nadzoru sanitarnego dokonano oceny etykiet środków spożywczych pod kątem obecności w produkcie substancji dodatkowych tj.: estrów sorbitolu E-4 93-494 i stearylomleczanów E481-482. W trakcie 189 kontroli sanitarnych przeprowadzonych w obiektach obrotu żywnością stwierdzono obecność stearylomleczanu E481 w 1 produkcie.

### **2.3. Ocena sposobu żywienia w placówkach żywienia zbiorowego zamkniętego.**

W 2019 r. przeprowadzono 14 ocen teoretycznych jadłospisów dekadowych w 14 placówkach żywienia zbiorowego zamkniętego zlokalizowanych na terenie miasta Częstochowy, tj. w :

- 3 szpitalach;
- 9 przedszkolach;
- 2 szkołach podstawowych.

Przeprowadzone analizy pobranych jadłospisów dekadowych w większości nie wykazały rażących nieprawidłowości. W trzech ocenach dekadowych jadłospisów szpitalnych

stwierdzono nieprawidłowości w zakresie podaży zalecanych ilości warzyw i owoców oraz mleka i jego przetworów, natomiast w 3 przedszkolnych stwierdzono niewielkie odchylenia w zakresie realizacji procentowego udziału energii pochodzącej z białka, tłuszczu i węglowodanów. O stwierdzonych odchyleniach poinformowano osoby odpowiedzialne za żywienie w placówkach. Natomiast witaminy i składniki mineralne mieściły się w dopuszczalnej granicy błędności +/- 10% w stosunku do zalecanych norm żywieniowych.

Ponadto w czasie przeprowadzanych 84 kontroli sanitarnych w ramach sprawowanego nadzoru nad blokami żywieniowymi w placówkach oświatowych, dokonywano oceny przedłożonych do wglądu zestawień posiłków wchodzących w skład jadłospisu dekadowego, pod kątem przestrzegania zapisów rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 26 lipca 2016 r. dotyczącego żywienia dzieci i młodzieży w jednostkach systemu oświaty. Przeanalizowane zestawienia posiłków w większości uwzględniały zmiany sposobu żywienia dzieci i młodzieży. Drobne nieprawidłowości dotyczyły ilości zalecanych porcji mleka i jego przetworów, warzyw i owoców oraz przekroczenia ilości podaży zalecanych potraw smażonych w zestawieniach dziennych posiłków w placówkach przedszkolnych. W tych przypadkach udzielono instruktażu osobom odpowiedzialnym oraz wydano zalecenia doraźne. Obserwuje się wprowadzanie środków spożywczych tj. kasza jaglana, gryczana, ciecierzycy, mąka orkiszowa, stosowanie zalecanych technik kulinarnych w zakresie przygotowywania posiłków, wzrost podaży warzyw i owoców oraz obniżenie podaży cukru i soli. W szkołach podstawowych, w ramach funkcjonujących programów Agencji Rynku Rolnego wspierających zdrowe żywienie, dzieci klas I-V otrzymują mleko, warzywa i owoce.

#### **2.4. Jakość zdrowotna środków spożywczych, materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością oraz produktów kosmetycznych pobranych do badań laboratoryjnych.**

W 2019 roku w ramach urzędowej kontroli żywności i monitoringu pobrano do badań laboratoryjnych na terenie miasta Częstochowa 529 próbek, w tym:

- 488 próbki żywności,
- 12 próbek przedmiotów użytku,
- 11 próbek produktów kosmetycznych,
- 18 próbek sanitarnych.

Zakres badań obejmował parametry mikrobiologiczne, fizyko-chemiczne, zanieczyszczenia biologiczne, badania organoleptyczne oraz ocenę znakowania środków spożywczych pobranych do badań w opakowaniach producenta.

Pod względem zakresu badań pobrano i zbadano następującą liczbę próbek:

- pod względem mikrobiologicznym – 304,
- pod względem fizyko-chemicznym – 136,
- pod względem organoleptycznym – 75,
- pod względem obecności zanieczyszczeń biologicznych – 14.

Dodatkowo w 158 próbkach pobranych w opakowaniach jednostkowych producenta dokonano oceny prawidłowości znakowania.



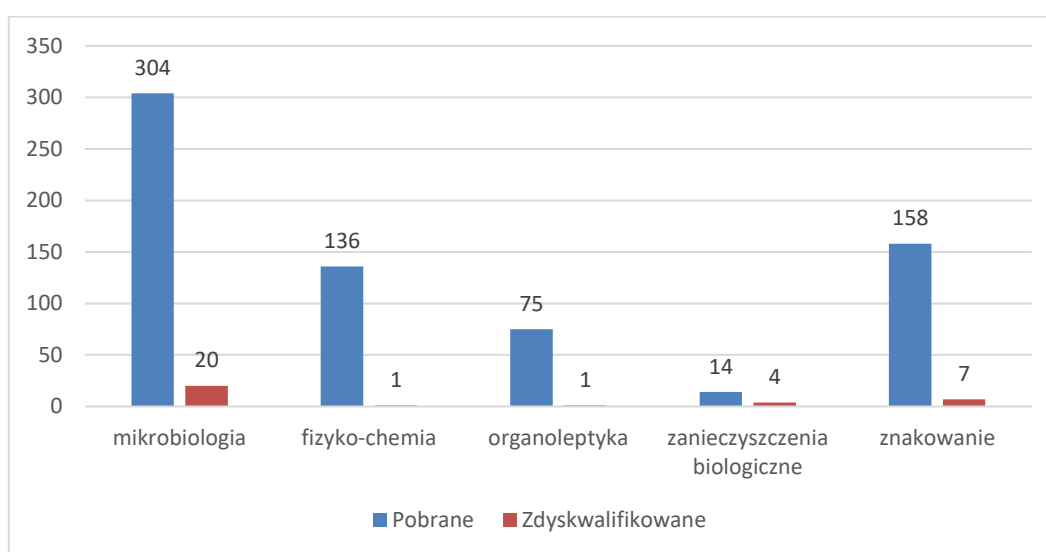
Z 529 pobranych próbek zakwestionowano 33 próbki, co stanowi 6,2% z ogólnej liczby próbek zbadanych (w 2018 r. wskaźnik ten wynosił 3,7%).

Próbki uległy zakwestionowaniu z powodu:

- zanieczyszczeń mikrobiologicznych - 20 próbek,
- niewłaściwego znakowania – 7 próbek
- zanieczyszczeń biologicznych – 4 próbki,
- zanieczyszczeń chemicznych (3-MCPD, estry glicydołu) – 1 próbka,
- niewłaściwe cechy organoleptyczne – 1 próbka.

Szczegółowe dane dotyczące próbek pobranych i zdyskwalifikowanych przedstawiono na poniższym wykresie oraz tabeli.

*Wykres 2.2. Ilość próbek pobranych i zdyskwalifikowanych za 2019 r.*



*Tabela 2.6. Liczba próbek zbadanych i zdyskwalifikowanych środków spożywczych, materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością oraz produktów kosmetycznych pobranych na terenie miasta Częstochowy w latach 2017-2019*

2017		2018		2019	
próbki zbadane	zdyskwalifikowane	próbki zbadane	zdyskwalifikowane	próbki zbadane	zdyskwalifikowane
659	24 (3,6%)	700	28 (3,7%)	529	33 (6,2%)

W związku z zakwestionowanymi próbkami podjęto stosowne działania zgodnie z kompetencjami. Wszczęto postępowania administracyjne wobec podmiotów produkujących lub wprowadzających do obrotu środki spożywcze niewłaściwej jakości zdrowotnej,

wzmożono nadzór sanitarny nad tymi obiektami oraz obciążono podmioty kosztami związanymi z pobieraniem i badaniem próbek. W przypadku próbek zdyskwalifikowanych, które zostały wyprodukowane przez zakłady nie znajdujące się na terenie nadzorowanym przez PSSE, poinformowano terenowo właściwe organy urzędowej kontroli żywności, celem podjęcia działań zgodnie z kompetencjami i właściwością terenową.

W pięciu przypadkach zakwestionowane próbki żywności, zostały zgłoszone do systemu RASFF. W trzech przypadkach zgłoszono jako powiadomienie informacyjne (3 x filet z kurczaka), w dwóch przypadkach (1 x woda źródlana niegazowana, 1 x olej z ryżu naturalny 100%) jako powiadomienie alarmowe.

## ROZDZIAŁ III

### OCENA STANU SANITARNEGO OBIEKTÓW UŻYTKU PUBLICZNEGO

W 2019 r. Powiatowa Stacja Sanitarно-Epidemiologiczna w Częstochowie w ramach bieżącego nadzoru sanitarnego kontrolowała przestrzeganie przepisów określających wymagania higieniczne i zdrowotne, celem ochrony zdrowia ludzkiego przed niekorzystnym wpływem komunalnych szkodliwości i uciążliwości środowiskowych, w odniesieniu do:

- urządzeń do zaopatrywania w wodę i jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi;
- wód wykorzystywanych do kąpieli i rekreacji;
- obiektów użyteczności publicznej;
- podmiotów leczniczych.

W 2019 r. przeprowadzono łącznie 1390 kontroli sanitarnych w 1055 obiektach użyteczności publicznej, spośród 1317 ujętych w ewidencji, co stanowiło 80,11% obiektów (wskaźnik do 2018 r. – 96,7%). Wydano ogółem 76 decyzji (w 2018 r. – 77), w tym: w celu poprawy stanu sanitarno - technicznego obiektów wydano 16 decyzji terminowych, 8 decyzji prolongujących terminy wykonania zaleceń oraz 21 decyzji umarzających wszczęte postępowania. Ponadto w formie decyzji wydano 25 zezwoleń na przeprowadzenie ekshumacji i wywozu zwłok poza granice państwa, 4 decyzje oceniające jakość wody na pływalniach oraz 2 decyzje z zakresu nadzoru nad jakością wody. Wydano jedno upomnienie w związku z niewykonaniem zaleceń określonych decyzją w ustawowym terminie. Za stwierdzone zaniedbania sanitarne nałożono 5 mandatów karnych na kwotę 1400 zł. (w 2018 r. – 11 mandatów).

Na wniosek stron zostało wydanych 38 opinii na imprezy masowe organizowane na terenie miasta.

#### **3.1. Urządzenia do zaopatrywania w wodę i ocena jakości wody do spożycia przez ludzi.**

Jakość wody dostarczanej dla mieszkańców miasta była zgodna z przyjętymi normami dla wody przeznaczonej do spożycia. Dla zachowania stabilności stanu bakteriologicznego w procesie dystrybucji, woda poddawana była dezynfekcji poprzez chlorowanie lub ozonowanie.

Mieszkańcy Częstochowy byli zaopatrywani w wodę przez:

- Przedsiębiorstwo Wodociągów i Kanalizacji Okręgu Częstochowskiego S.A.
- Przedsiębiorstwo Wielobranżowe "GORGOL" (wodociąg zakładowy)

Do największych wodociągów zaopatrujących miasto w wodę do spożycia należą: Mirów, Wierchowisko, Olsztyn. Część wody pochodząca z tych wodociągów dostarczana była bezpośrednio do odbiorców, część kierowana do zestawów zbiornikowych wyrównawczych w Częstochowie, w których zachodziły procesy mieszania się wód z różnych ujęć oraz dodatkowej dezynfekcji, a następnie z odpowiednim ciśnieniem rozprowadzana była do poszczególnych dzielnic miasta.

Ponadto dzielnica Rząsawa oraz częściowo dzielnica Lisiniec zaopatrywane były z dwóch pomocniczych ujęć zlokalizowanych przy ulicach Ugody i Łomżyńskiej, natomiast dzielnica Żabiniec zaopatrywana była w wodę z ujęcia w Łobodnie (powiat Kłobuck).

Woda do spożycia produkowana przez przedsiębiorstwa wodociągowe rozprowadzana była siecią wodociągową z ujęć o różnej wydajności:



- 1 wodociąg o wydajności  $< 100 \text{ m}^3/\text{dobę}$ ,
- 1 wodociąg o wydajności  $100\text{--}1000 \text{ m}^3/\text{dobę}$ ,
- 2 wodociągi o wydajności  $1\ 000\text{--}10\ 000 \text{ m}^3/\text{dobę}$ ,
- 1 wodociąg o wydajności  $10\ 000\text{--}100\ 000 \text{ m}^3/\text{dobę}$ .

W obiektach wodnych przeprowadzono 5 kontroli oraz 60 kontroli związanych z poborem próbek wody do badań laboratoryjnych. Do badań laboratoryjnych pobrano 148 próbek wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi, które zbadano pod względem parametrów mikrobiologicznych i fizykochemicznych. W 6 próbkach stwierdzono nieznaczne przekroczenia badanych parametrów.

W zbadanych próbkach wody pochodzącej z wodociągu zakładowego stwierdzono w 3 próbkach przekroczenie parametrów fizykochemicznych (zapach, barwa, mętność, żelazo). Przekroczenia te były prawdopodobnie spowodowane wystąpieniem w tym czasie awarii sieci wodociągowej. Właściciel wodociągu podjął niezwłocznie działania w celu poprawy jakości wody.

W przeprowadzonych badaniach próbek wody pobranych z sieci wodociągowej na terenie miasta Częstochowy w jednym przypadku stwierdzono przekroczenie parametru mikrobiologicznego (Ogólna liczba mikroorganizmów w  $22^{\circ}\text{C}/72\text{h}$ ) oraz w 2 badanych próbkach stwierdzono nieznaczne przekroczenia parametrów fizykochemicznych (barwa, mętność, żelazo). Przekroczenia te mogły być spowodowane złym stanem technicznym wewnętrznej instalacji wodociągowej lub weekendowym przestojem wody w budynkach, w których dokonano poboru próbek (obiekty oświatowe).

W sezonie pielgrzymkowym zwiększono ilość badanych próbek wody głównie w zakresie parametrów mikrobiologicznych. Ponadto z zamontowanych przez przedsiębiorstwo wodociągowe dodatkowych hydrantów oraz stałych punktów służących do poboru wody zostało pobranych 19 próbek w zakresie parametrów mikrobiologicznych i 10 próbek w zakresie parametrów fizykochemicznych. Uzyskane wyniki potwierdziły, że jakość wody była zgodna z wymaganiami określonymi w obowiązujących przepisach. W tym okresie nadzór nad jakością wody był prowadzony w stałym kontakcie z PWiK Okręgu Częstochowskiego S.A.

Ponadto w oparciu o obowiązujące przepisy zgodnie z corocznie zatwierdzanymi przez PPIS w Częstochowie harmonogramami badań próbek wody wykonywanych w ramach kontroli wewnętrznej, przeprowadzane były przez przedsiębiorstwa wodociągowe badania jakości wody, a sprawozdania przesyłane na bieżąco do Powiatowej Stacji, celem prowadzenia bieżącego nadzoru nad jakością wody oraz celem uzyskania orzeczenia i oceny okresowej o jakości wody w poszczególnych wodociągach. W 2019 r. dla wszystkich

wodociągów dostarczających wodę dla mieszkańców miasta, Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Częstochowie zaklasyfikował wodę jako przydatną do spożycia.

W roku sprawozdawczym, podobnie jak w latach ubiegłych, prowadzono nadzór nad jakością wody ciepłej pod kątem obecności bakterii Legionella sp. w wewnętrznej instalacji wodociągowej w obiektach lecznictwa zamkniętego, w obiektach noclegowych i zamieszkania zbiorowego. Pod tym względem skontrolowano 22 obiekty pobierając do badań laboratoryjnych 143 próbki wody.

Skontrolowano :

- 7 obiektów lecznictwa zamkniętego,
- 7 hoteli,
- 1 obiekt noclegowy,
- 7 obiektów zamieszkania zbiorowego

Ponadnormatywną wartość bakterii Legionella sp. stwierdzono ogółem w 34 badanych próbkach wody w 9 obiektach, tj.:

- 3 szpitalach
- 1 hotelu
- 4 obiektach zamieszkania zbiorowego
- 1 zakładzie rehabilitacji

Z uwagi na stwierdzone przekroczenie bakterii Legionella sp. dla 2 podmiotów lecznictwa zamkniętego wydano 5 decyzji terminowych (w tym 2 z rygorem natychmiastowej wykonalności dotyczące zakazu korzystania z pryszniców). Zarządcy obiektów podejmowali niezwłocznie stosowne działania (kilkukrotne przegrzewania i płukania wewnętrznej instalacji wodociągowej), co w rezultacie doprowadziło do likwidacji zagrożenia. Potwierdzeniem były uzyskane wyniki z przeprowadzonych badań wody. Zalecenia decyzji zostały wykonane, postępowania administracyjne zostały zakończone. W związku ze stwierdzonymi przekroczeniami parametru mikrobiologicznego Legionella sp., w 4 obiektach zamieszkania zbiorowego wydano łącznie 5 decyzji terminowych, w tym 1 z rygorem natychmiastowej wykonalności dotycząca zakazu korzystania z pryszniców. Zarządcy obiektów podejmowali niezwłocznie stosowne działania, o których informowali pisemnie PPIS w Częstochowie. Jedno postępowanie zostało zakończone w terminie, natomiast pozostałe są w trakcie realizacji.

W pozostałych obiektach przeprowadzone badania wykazały nieznaczne przekroczenia badanego parametru i miały charakter punktowy, co wykluczało skolonizowanie wewnętrznej instalacji wodnej. Zarządcy obiektów podjęli stosowne działania (przegrzewanie i płukanie sieci), których potwierdzeniem będą ponownie wykonane badania wody.

Ponadto zostało wydanych 15 decyzji umarzających wszczęte postępowania administracyjne w związku z wykonywaniem badań wody ciepłej w ramach bieżącego nadzoru sanitarnego oraz 1 upomnienie.

### **3.2.Ocena jakości wody przeznaczonej do kąpieli.**

Na terenie miasta Częstochowy prowadzono nadzór sanitarny nad 7 pływalniami (4 obiekty działające odrębnie, 3 pływalnie zlokalizowane przy obiektach szkolno-oświatowych). Skontrolowano 7 obiektów, przeprowadzając 11 kontroli. Wydano 3 decyzje

terminowe, w tym 2 z rygiem natychmiastowej wykonalności dotyczące zakazu korzystania z pryszniców.

W ramach prowadzonego bieżącego nadzoru sanitarnego jakości wody ze wszystkich pływalni zostały pobrane 23 próbki wody do badań laboratoryjnych z niecek i systemu cyrkulacji oraz 13 próbek wody ciepłej z natrysków w zakresie bakterii z rodzaju *Legionella* sp., z czego w 4 obiektach stwierdzono przekroczenie badanego parametru.



W związku ze stwierdzonymi przekroczeniami bakterii z rodzaju *Legionella* sp. w badanych próbkach wody ciepłej pobranych z natrysków w dwóch pływalniach, z uwagi na możliwe wystąpienie zagrożenia zdrowotnego użytkowników obiektu, PPIS w Częstochowie wydał 2 decyzje z rygiem natychmiastowej wykonalności zakazujące korzystania z pryszniców. Właściciele obiektów pisemnie poinformowali o podejmowanych działaniach zmierzających do usunięcia zanieczyszczenia, polegających na kilkukrotnej dezynfekcji termicznej i płukaniu sieci. Jedna decyzja została wykonana, natomiast jedno postępowanie administracyjne pozostaje w toku.

W dwóch innych obiektach pływalni o stwierdzonych przekroczeniach bakterii z grupy *Legionella* sp. zarządcy zostali poinformowani pisemnie, z zastrzeżeniem o natychmiastowym podjęciu działań zmierzających do poprawy jakości wody.

Ponadto zgodnie z wytycznymi właściciele i zarządcy pływalni wykonywali badania wody z niecek, cyrkulacji oraz wody ciepłej z wewnętrznej instalacji w ramach kontroli wewnętrznej, zgodnie z harmonogramami poboru próbek wody zatwierdzonymi przez PPIS w Częstochowie. Sprawozdania z badań były na bieżąco przesyłane do Powiatowej Stacji. W przypadku stwierdzenia przekroczeń badanych parametrów, zarządcy pływalni przesyłali również powiadomienia z opisem działań podjętych w celu poprawy jakości wody.

W sezonie letnim 2019 r. na terenie miasta zostało uruchomione nowe kąpielisko. W ramach prowadzonego bieżącego nadzoru sanitarnego jakości wody w kąpielisku zostały przeprowadzone dwie kontrole oraz zostały pobrane próbki wody do badań laboratoryjnych. Ponadto zgodnie z wytycznymi zarządca obiektu wykonywał badania wody w ramach kontroli wewnętrznej, na podstawie harmonogramu poboru próbek wody ustalonego z PPIS w Częstochowie. Sprawozdania z badań były na bieżąco przekazywane do Powiatowej Stacji, celem wydania oceny o jakości wody w kąpielisku oraz raportowania uzyskanych wyników na stronie internetowej Serwisu Kąpieliskowego prowadzonego przez Główny Inspektorat Sanitarny.

### **3.3. Obiekty użyteczności publicznej.**

Obiekty te stanowiły liczną i różnorodną grupę, co powodowało zróżnicowanie wymagań sanitarnych i technicznych, jakim powinny odpowiadać obiekty należące do poszczególnych kategorii. Do tej grupy obiektów należały:

### 1) Obiekty usługowe:

Były to placówki świadczące usługi noclegowe, zakłady fryzjerskie, kosmetyczne, odnowy biologicznej (solaria, gabinety masażu, sauny, ośrodki ćwiczeń):

a) obiekty świadczące usługi noclegowe:

- 11 hoteli posiadających kategoryzację 4 \*\*\*\*, 3\*\*\*, 2\*\* lub 1\*;
- 1 camping posiadający kategoryzację 1\*;
- 20 innych obiektów świadczących usługi hotelarskie, do których należą: hotele nie posiadające kategoryzacji (4), pokoje gościnne (14), dom pielgrzyma (1), hale noclegowe (1).

W 2019 r. skontrolowano 32 obiekty noclegowe, przeprowadzając w nich 48 kontroli (w 2018 r. - 50 kontroli), wydano 1 decyzję terminową na stan techniczny obiektu, nie stosowano karanie mandatowego. Utrzymywanie właściwego poziomu sanitarno – higienicznego oraz technicznego tych obiektów jest wynikiem coraz większej konkurencji na rynku oraz rosnących wymagań klientów. Właściciele obiektów świadczących usługi noclegowe starają się polepszać wizerunek swoich obiektów poprzez prowadzenie bieżących remontów, wymianę wyposażenia czy nowoczesne zagospodarowanie otoczenia placówek. Obiekty noclegowe są wyposażone odpowiednio do standardu. We wszystkich hotelach zespoły higieniczno -sanitarne znajdowały się przy jednostkach mieszkalnych. Obiekty te dostosowane są do potrzeb osób niepełnosprawnych. Hotele posiadają sale przeznaczone do organizowania konferencji, seminariów i innych uroczystości. W większości obiektów pranie bielizny pościelowej odbywa się w pralniach zewnętrznych. Gospodarowanie odpadami komunalnymi prowadzone było prawidłowo. Szczególną uwagę zwracano na zabezpieczenie sanitarno - epidemiologiczne oraz informowano właścicieli bądź zarządców o konieczności prowadzenia właściwej eksploatacji instalacji ciepłej wody i klimatyzacji w aspekcie zagrożenia bakteriami Legionella sp., w tym o wykonywaniu badań laboratoryjnych ciepłej wody użytkowej.



b) zakłady fryzjerskie, kosmetyczne, tatuażu i odnowy biologicznej:

- 148 zakładów kosmetycznych,
- 192 zakłady fryzjerskie,
- 9 salonów tatuażu,
- 39 zakładów odnowy biologicznej,
- 79 zakładów świadczących kompleksowo w/w usługi.

W 2019 r. skontrolowano 431 obiektów spośród 467 ujętych w ewidencji, przeprowadzając 451 kontroli (w 2018 r. – 412 kontroli). Nie wydano decyzji terminowych, natomiast w związku ze stwierdzonymi zaniedbaniami sanitarnymi ( brak środków dezynfekcyjnych, brak wdrożenia i stosowania procedur zapewniających ochronę przed zakażeniami oraz chorobami zakaźnymi) nałożono 4 mandaty na sumę 1300 zł. Ponadto wydano jedną decyzję prolongującą termin wykonania decyzji z ubiegłego roku oraz dwie decyzje umarzające

wszczęte postępowania administracyjne w związku ze stwierdzonymi w trakcie kontroli sanitarnej nieprawidłowościami.

We wszystkich pozostałych skontrolowanych obiektach przestrzegano wdrożone procedury stosowania sprzętu i narzędzi dla klientów. W obiektach dużą uwagę zwracano na prowadzenie właściwej dezynfekcji przyborów fryzjerskich, sterylizacji narzędzi kosmetycznych, z uwagi na zagrożenie przeniesienia zakażeń. Wyniki przeprowadzonych kontroli wykazały, że większość zakładów kosmetycznych sterylizowała narzędzia we własnym zakresie w miejscu prowadzonej działalności. Nieliczne zakłady posiadały umowy zawarte z Centralną Sterylizatornią w Częstochowie na wykonywanie usługi w zakresie sterylizacji narzędzi. Każdorazowo podczas kontroli zwracano uwagę na postępowanie z bielizną, zarówno w aspekcie prania oraz prawidłowego przechowywania bielizny czystej i brudnej. W większości zakładów kosmetycznych stosowana była bielizna jednorazowego użytku. Postępowanie z odpadami prowadzone było prawidłowo. Podczas przeprowadzanych kontroli sanitarnych, pracownicy Inspekcji Sanitarnej prowadzili również działania edukacyjne poprzez informowanie właścicieli tych zakładów o następstwach braku wdrożenia procedur higienicznych, pozostawiali ulotki informacyjne dotyczące WZW A oraz sposoby zapobiegania zakażeniom powodowanym przez wirus HCV. W związku z uruchomieniem działalności na wniosek stron zostały wydane 32 opinie sanitarne.

## 2) Pozostałe obiekty użyteczności publicznej:

Wśród tego typu obiektów wyróżnia się dwie grupy:

### a) grupa pierwsza:

- 19 ustępów publicznych,
- 4 domy pomocy społecznej,
- 4 placówki zapewniające całodobową opiekę,
- 6 schroniska, noclegownie, ogrzewalnia miejska,
- 1 dworzec autobusowy,
- 4 dworce kolejowe,
- 1 stacja kolejowa PKP
- 2 przystanki kolejowe PKP
- 1 centrum uzdrawiania
- 99 aptek
- 11 cmentarzy,
- 15 obiektów sportowych,
- 6 obiektów kulturalno- widowiskowych,
- 25 stacji paliw,
- 1 zakład karny
- 4 strefy przystankowe
- 1 park
- 21 administracji terenów rekreacyjnych (piaskownice i place zabaw)

W tej grupie spośród 199 obiektów stacjonarnych (posiadających infrastrukturę budowlaną) będących w ewidencji skontrolowano 183, przeprowadzając 211 kontroli (w 2018 r. – 219 kontroli). Ponadto skontrolowano tereny rekreacyjne, w tym 1 park (3 kontrole) i 21 administracji terenów rekreacyjnych (27 kontroli), w trakcie których skontrolowano 341



piaskownic z placami zabaw dla dzieci należących głównie do Spółdzielni Mieszkaniowych. Kontrole przeprowadzono również w strefach przystankowych przeprowadzając 5 kontroli przystanków autobusowych i tramwajowych. Skontrolowano 83 przystanki, w tym przystanki autobusowe (64) i tramwajowe (19). Na przystankach zapewnione były kosze na śmieci, a w widocznych miejscach umieszczone były informacje o zakazie palenia wyrobów tytoniowych i papierosów elektronicznych. Naprawy oraz modernizacje wiat prowadzono zgodnie z opracowanym harmonogramem. Podczas przeprowadzonych kontroli nie stwierdzono zaniedbań w utrzymaniu bieżącego stanu sanitarnego.

Podczas przeprowadzonych kontroli sanitarnych obiektów stałych w/w grupy stwierdzono zły stan techniczny pomieszczeń w 1 obiekcie, na co została wydana 1 decyzja terminowa. Ponadto na pisemne wnioski zarządców zostały wydane 4 decyzje prolongujące termin wykonania zaleceń decyzji z lat ubiegłych oraz z bieżącego roku. Ponadto została wydana jedna decyzja umarzającą wszczęte postępowanie administracyjne w związku ze stwierdzonymi w trakcie kontroli sanitarnej nieprawidłowościami na jednym z cmentarzy. Za stwierdzone w trakcie kontroli usterki porządkowe nałożono mandat karny na kwotę 100,00 zł.

Właściciele tej grupy obiektów na bieżąco prowadzą prace remontowe i modernizacyjne w celu utrzymania odpowiedniego stanu technicznego, poprawy estetyki oraz podniesienia standardów prowadzonej działalności.

b) grupa druga:

- 8 parkingów,
- 5 targowisk,
- 9 zakładów pogrzebowych,
- 1 dom przedpogrzebowy,
- 7 sklepów zielarsko - medyczo - drogeryjnych,
- 4 sklepy z odzieżą używaną,
- 6 sklepów zaopatrzenia medycznego,
- 6 poradni psychologiczno - pedagogicznych,
- 1 izba wytrzeźwień,
- 2 pralnie piorące bieliznę dla zakładów służby zdrowia i obiektów użyteczności publicznej.

W 2019 r. skontrolowano 41 obiekty, spośród 49 znajdujących się w ewidencji, w których przeprowadzono ogółem 46 kontroli (w 2018 r. – 48 kontroli). Nieprawidłowości nie stwierdzono.

### **3.4. Nadzór nad obiektami prowadzącymi działalność leczniczą.**

Pracownicy PSSE w Częstochowie sprawowali nadzór sanitarny nad obiektami prowadzącymi działalność leczniczą przeprowadzając kontrole kompleksowe, tematyczne, interwencyjne i sprawdzające. Na terenie miasta Częstochowy w 2019 r. prowadzono nadzór nad podmiotami leczniczymi prowadzącymi działalność w następujących obiektach:

- 246 przychodni i poradni prowadzące działalność ambulatoryjną, w tym 78 gabinetów profilaktyki zdrowotnej i pomocy przedlekarskiej w szkołach,
- 189 gabinetów indywidualnej i specjalistycznej praktyki lekarskiej,
- 1 stacja pogotowia ratunkowego,
- 1 stacja krwiodawstwa, będąca filią podmiotu leczniczego w Katowicach,
- 18 poradni rehabilitacji leczniczej należących do 16 podmiotów leczniczych prowadzących działalność ambulatoryjną,
- 5 zakładów rehabilitacji leczniczej należących do 4 podmiotów leczniczych świadczących całodobowe stacjonarne usługi medyczne,
- 2 zakłady opiekuńczo-lecznicze prowadzące całodobową stacjonarną działalność leczniczą,
- 28 obiektów (w tym 12 pracowni diagnostycznych) należących do 10 podmiotów leczniczych prowadzących działalność laboratoryjną,
- 5 zakładów pielęgnacyjno – opiekuńczych należących do 5 podmiotów leczniczych w tym 4 świadczących całodobową pielęgniarскую opiekę długoterminową domową, i 1 świadczący całodobową stacjonarną działalność i całodobową pielęgniarскую opiekę długoterminową domową,
- 1 hospicjum,
- 24 inne obiekty świadczące usługi medyczne dla mieszkańców (13 pracowni techniki dentystrycznej, 3 gabinety pielęgniarские przy zakładach pracy, 2 prywatne zakłady Rtg, 1 punkt medyczny, 1 gabinet dietetyczny, 2 zakłady optyczne, 1 gabinet pielęgniarки i położnej, 1 pracownia rezonansu magnetycznego).



W w/w obiektach prowadzących działalność leczniczą przeprowadzono ogółem 318 kontroli sanitarnych, skontrolowano 315 obiektów z 520 ujętych w ewidencji. Uczestniczono również w 19 kontrolach kompleksowych szpitali prowadzonych przez Sekcję Epidemiologii.

W związku ze stwierdzonymi w trakcie bieżącej kontroli nieprawidłowościami stwierdzonymi w jednej z przychodni wydano 1 decyzję terminową dotyczącą dostosowania pomieszczeń i urządzeń obiektu do obowiązujących wymagań. Na wniosek stron zostały wydane 2 decyzje zmieniające termin wykonania zalecenia decyzji. Ponadto w związku z likwidacją obiektu została wydana jedna decyzja umarzająca prowadzone postępowanie administracyjne.

W ramach nadzoru nad placówkami lecznictwa otwartego oceniano wykonywanie procesów dezynfekcji i sterylizacji materiałów i narzędzi medycznych oraz egzekwowano prawidłowe postępowanie w tym zakresie. Podczas prowadzonych kontroli oceniano

postępowanie z odpadami komunalnymi i medycznymi powstającymi w wyniku udzielania świadczeń zdrowotnych. Kontrole nie wykazały zaniedbań w przedmiotowym zakresie. Szczególnym nadzorem w zakresie postępowania z odpadami medycznymi objęto podmioty prowadzące działalność laboratoryjną. W obiektach sprawdzano postępowanie z bielizną, w wielu placówkach zapewniona jest bielizna jednorazowego użycia. W trakcie prowadzonych kontroli nie stwierdzono nieprawidłowości w zakresie utrzymania bieżącej czystości pomieszczeń.

### **3.5. Środki transportu.**

Zgodnie z ewidencją pod nadzorem Powiatowej Stacji było 11 obiektów:

- 2 tabor kolejowe;
- 2 środki do transportu zwłok i szczątków ludzkich;
- 5 samochodów do przewozu chorych;
- 2 samochody do przewozu materiału biologicznego.

Wszystkie obiekty zostały skontrolowane, przeprowadzono łącznie 92 kontrole ( w 2018 r. – 120 kontroli). Nieprawidłowości nie stwierdzono.

Ponadto w 2019 r. w ramach nadzoru nad środkami transportu publicznego (obiekty nieewidencjonowane) skontrolowano:

- 24 autobusy MPK;
- 21 tramwajów;
- 4 samochody do przewozu bielizny;
- 11 autobusów PKS.

Skontrolowano łącznie 60 obiektów, przeprowadzając 55 kontroli. Kontrole autobusów i tramwajów prowadzone były zarówno podczas jazdy na trasach, jak również na terenie zajezdni w zakresie przygotowania ich przed wyjazdem w trasę. Wszystkie skontrolowane pojazdy w pełni spełniały wymogi pod względem sanitarnym i technicznym. Mycie i dezynfekcja odbywały się zgodnie z opracowanymi wewnętrznymi procedurami, pojazdy były prawidłowo przygotowane do wyjazdu w trasę. W środkach transportu publicznego umieszczone były informacje o zakazie palenia wyrobów tytoniowych i papierosów elektronicznych, co było zgodne z obowiązującymi przepisami. Na wniosek stron zostało wydanych 17 opinii sanitarnych na środki transportu.

Ponadto w ramach prowadzonego nadzoru sanitarnego związanego z nadzorem nad warunkami przeprowadzania ekshumacji i warunkami wywozu zwłok poza granice kraju, nadzorem nad obiektami użyteczności publicznej nie podlegającymi stałemu nadzorowi, w ramach przygotowaniu terenów do pielgrzymek, terenów i obiektów do imprez masowych, itp. przeprowadzono kontrole ponadplanowe w ilości 97. W trakcie tych kontroli nie stwierdzono nieprawidłowości sanitarno-higienicznych.



### **3.6. Interwencje.**

Ogółem w 2019 roku do tutejszej sekcji wpłynęło 58 interwencji ( w 2018 r. – 39). Rozpatrzono 27, przeprowadzając 31 kontroli. W rozpatrywanych interwencjach 11 uznano za zasadne, 2 częściowo zasadne, natomiast 14 uznano jako niezasadne.

Interwencje dotyczyły między innymi: zanieczyszczenia odchodami gołębi parapetów okien i zadaszeń w budynku mieszkalnym, stosowanie przeterminowanych odczynników w przychodni lekarskiej, składowania odpadów niewiadomego pochodzenia na działce, niewłaściwych warunków sanitarnych w zakładach fryzjerskich i kosmetycznych, złych warunków mieszkania - bytowych w zakładzie karnym, zaniedbań sanitarnych przy wykonywaniu zabiegów kosmetycznych, złego stanu sanitarnego w obiektach noclegowych, nieprawidłowe postępowanie z odpadami.

W wyniku przeprowadzonych kontroli interwencyjnych w obiektach użyteczności publicznej w związku ze stwierdzonymi nieprawidłowościami za bieżące zaniedbania sanitarne nałożono 3 mandaty karne na kwotę 1000zł., natomiast na zaniedbania techniczne wydano 1 decyzję terminową.

Stronom udzielano odpowiedzi o sposobie rozpatrzenia interwencji.

Natomiast 31 spraw, które dotyczyły: nieprawidłowego utrzymania czystości budynków mieszkalnych, zanieczyszczenia posesji odchodami gołębi, występowania gryzoni, niewłaściwie prowadzonej gospodarki odpadami komunalnymi na posesjach, nielegalnych wysypisk odpadów, zanieczyszczenia powietrza atmosferycznego, złym stanem wiaty śmietnikowej, niewłaściwej lokalizacji kontenerów na odpady, zaniedbań w utrzymaniu czystości na posesjach oraz składowaniem odpadów niewiadomego pochodzenia, przekazano do właściwych instytucji i organów administracji państwowej.

## ROZDZIAŁ IV

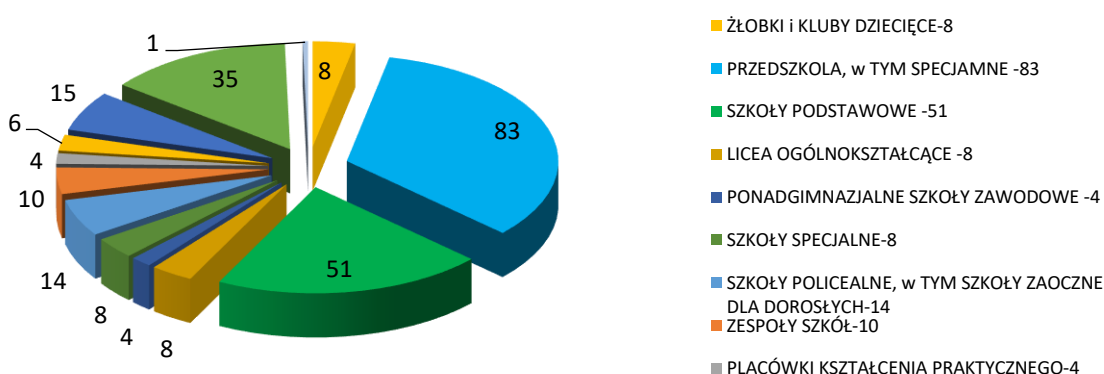
### OCENA OBIEKTÓW NAUCZANIA I WYCHOWANIA

W roku sprawozdawczym pod nadzorem Powiatowej Stacji znajdowało się 247 obiektów nauczania i wychowania usytuowanych na terenie miasta Częstochowy.

W porównaniu do 2018r. liczba nadzorowanych obiektów zmniejszyła się o 1 placówkę. Zgodnie z reformą oświatową ostatnie roczniki oddziałów gimnazjalnych zakończyły edukację, co skutkowało zlikwidowaniem 5 gimnazjów funkcjonujących samodzielnie. W roku statystycznym działalność zakończyły również 2 zespoły szkół oraz 2 placówki wsparcia dziennego. Powstały natomiast nowe placówki: 3 przedszkola, 2 licea, 1 szkoła ponadgimnazjalna oraz 2 szkoły policealne, które otrzymały pozytywną opinię Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Częstochowie.



*Wykres 4.1. Placówki nauczania i wychowania znajdujące się pod nadzorem Państwowej Inspekcji Sanitarnej w Częstochowie w 2019 roku.*



W ramach sprawowanego nadzoru sanitarnego oceniano stan techniczno-sanitarny omawianej grupy obiektów w świetle obowiązujących przepisów prawnych.

Warunki zdrowotne w omawianej grupie były określone na podstawie oceny:

- bazy lokalowej w zakresie przygotowania do zadań placówki,
- stanu higieniczno-sanitarnego i technicznego obiektów, w tym zaopatrzenia w instalację kanalizacyjną, wodociągową i wentylacyjną,
- organizacji procesu nauczania w zakresie przestrzegania zasad higieny pracy umysłowej ucznia przy układaniu tygodniowych rozkładów zajęć oraz dostosowania mebli szkolnych do wzrostu uczniów zgodnie z zasadami ergonomii,
- zgodności gospodarki substancjami i preparatami chemicznymi w szkolnych pracowniach chemicznych z obowiązującymi przepisami prawa w tym zakresie,
- form prowadzonego dożywiania w szkołach,
- warunków do prowadzenia zajęć z wychowania fizycznego.

Placówki charakteryzowały się zróżnicowanym stanem sanitarno-higienicznym. Łącznie na terenie miasta przeprowadzono 426 kontroli sanitarnych, wliczając kontrole placówek wypoczynku dzieci i młodzieży. W ramach sprawowanego nadzoru sanitarnego wydano łącznie 74 decyzji merytorycznych, w tym 11 decyzji terminowych dotyczących poprawy stanu sanitarno-technicznego placówek, 39 decyzji prolongujące termin wykonania zaleceń, 23 decyzji zatwierdzających dla obiektów nowych i istniejących, które poszerzały swoją działalność, 1 decyzję umarzającą postępowanie oraz 35 decyzji płatniczych. W omawiany okresie nie stwierdzono nieprawidłowości sanitarnych, które dały by podstawę do nałożenia mandatów karnych.

Analiza wyników tegorocznych kontroli w porównaniu do roku 2018 r. wykazała, że warunki sanitarno-techniczne tej grupy obiektów poprawiły się, co w głównej mierze było wynikiem przeprowadzonych remontów i modernizacji. W roku 2018 Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny na poprawę warunków sanitarno-technicznych w tej grupie obiektów wydał 81 decyzji merytorycznych, w tym roku jest to 74 decyzji. W roku 2019 w związku z postępowaniem administracyjnym wydano 35 decyzji płatniczych, w roku ubiegłym 46. Spadła również liczba decyzji prolongujących termin, z 41 w 2018 do 39 w roku sprawozdawczym. W 2019 r. wyegzekwowano 5 decyzji administracyjnych wydanych w latach ubiegłych na poprawę stanu sanitarno-technicznego placówek nauczania ( w roku ubiegłym decyzji kończących w całości postępowanie administracyjno-egzekucyjne było 9). Zakres prac w poszczególnych placówkach był zróżnicowany, w jednych szkołach przeprowadzono kompleksowe remonty dotyczące większości pomieszczeń, w innych doprowadzono do właściwego stanu sanitarnego jedynie najbardziej zniszczone sale i wykonywano najpilniejsze remonty. W niektórych placówkach zakończono prace związane z termomodernizacją szkół, polegające na wymianie centralnego ogrzewania, oświetlenia oraz dociepleniu budynku. W innych szkołach prace termomodernizacyjne trwały lub dopiero się rozpoczynały.

Nadal funkcjonują placówki oświatowe, w których stwierdza się niewłaściwy stan sanitarno-techniczny. W roku 2019 decyzje nakazujące poprawę stanu technicznego najczęściej dotyczyły: ścian i sufitów oraz podłóg i parkietów pomieszczeń szkół i przedszkoli, w szczególności sal dydaktycznych, sal zabaw oraz korytarzy. Stwierdzono również nieprawidłowe warunki techniczne pomieszczeń sanitarnych i wyposażenia toalet dla dzieci. W jednym przypadku wydano decyzję nakazującą doprowadzenie do bezpiecznego stanu elewację budynku przedszkola. Nieprawidłowości dotyczyły również terenów zewnętrznych oraz schodów wejściowych do budynku placówek oświatowych.

W roku 2019 zdecydowanie uległa poprawie sytuacja epidemiologiczna dotycząca wystąpienia wirusowego zapalenia wątroby typu A wśród dzieci przedszkolnych i uczniów szkół. Przeprowadzono ponadplanowo 16 kontroli tematycznych celem profilaktyki szerzenia się zachorowań na terenie placówki wirusem WZW typu A, dla porównania w roku 2018 było takich kontroli 60. Ponadto szerzono edukację prozdrowotną dotyczącą profilaktyki zachorowania na odrę, zachęcano do szczepień ochronnych i każdorazowo informowano personel placówek o obowiązkowych i bezpłatnych szczepieniach przeciwko odrze dla dzieci. Podsumowując stan sanitarny i techniczny placówek oświatowo-wychowawczych z roku na rok stopniowo ulega poprawie.

#### **4.1 Interwencje w placówkach nauczania i wychowania w Częstochowie.**

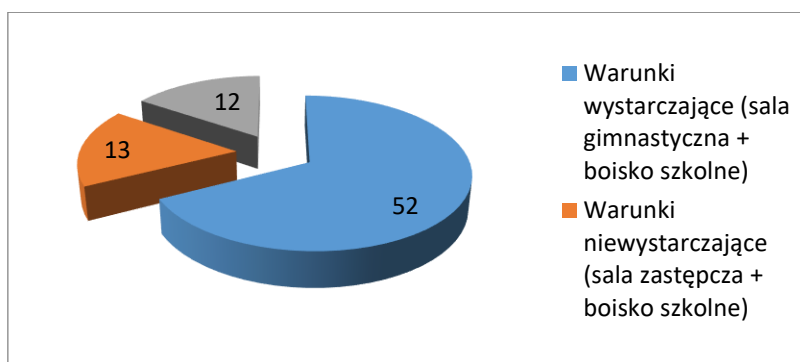
W roku sprawozdawczym w placówkach nauczania i wychowania na terenie miasta Częstochowy przeprowadzono łącznie 15 kontroli interwencyjnych, z których 1 uznano za zasadną. Nieprawidłowości dotyczyły braku dopływu ciepłej wody przy umywalkach do mycia rąk w pomieszczeniach sanitarno-higienicznych Miejskiego Przedszkola, wobec podmiotu wszczęto postępowanie administracyjne, natomiast przeprowadzona kontrola sprawdzająca wykazała usunięcie stwierdzonych nieprawidłowości i umorzono postępowanie.

#### **4.2 Warunki do prowadzenia zajęć wychowania fizycznego.**

Analizę oceny warunków do prowadzenia zajęć wychowania fizycznego przeprowadzono w 77 placówkach. Ocena warunków do prowadzenia zajęć wychowania fizycznego została przedstawiona na wykresie.



*Wykres 4.2. Ocena warunków do prowadzenia zajęć wychowania fizycznego w placówkach oświatowych na terenie Częstochowy w 2019r.*



Placówki, w których stwierdzono brak warunków do prowadzenia zajęć wychowania fizycznego to 12 szkół niepublicznych, w szczególności licea ogólnokształcące i szkoły specjalne. Zajęcia wychowania fizycznego dla uczniów tych szkół odbywały się w obiektach sportowych innych placówek. Podczas kontroli bloków sportowych szczególną uwagę zwracano na problem niewykorzystywania natryskowni po planowych zajęciach wychowania fizycznego. Mimo, iż warunki do utrzymania higieny osobistej z roku na rok są coraz lepsze, dzieci i młodzież szkolna nadal nie korzysta systematycznie z natrysków (najczęściej korzystają po sportowych zajęciach dodatkowych). Natomiast pod względem ilości certyfikowanych urządzeń i sprzętu sportowego stwierdzono, że zwiększyła się liczba szkół z wyposażeniem sportowym posiadającym wszystkie wymagane certyfikaty. W szczególności dotyczy to placówek w których miała miejsce modernizacja bloków sportowych, czy boisk szkolnych.



#### **4.3 Gospodarka substancjami i preparatami chemicznymi.**



W szkołach na terenie Częstochowy w 2019 roku skontrolowano 11 pracowni chemicznych. Wszystkie pracownie posiadające niebezpieczne substancje chemiczne i ich mieszaniny zostały skontrolowane. W wyniku przeprowadzonych kontroli stwierdzono, iż w/w substancje i ich mieszaniny były przechowywane we właściwych warunkach, prawidłowo oznakowane oraz używane zgodnie z zasadami bhp. Wszystkie skontrolowane placówki posiadały na stanie pracowni chemicznych aktualny spis niebezpiecznych substancji chemicznych i ich mieszanin.

#### **4.4 Ocena warunków pracy ucznia.**

W 2019 r. dokonano oceny ogółem 1069 rozkładów zajęć w 84 placówkach oświatowych. Podobnie jak w roku ubiegłym nie odnotowano nieprawidłowości w zakresie higienicznego ułożenia rozkładów zajęć uczniów. W roku szkolnym 2018/2019 w systemie dwuzmianowym odbywało się nauczanie w 4 szkołach (w 3 szkołach podstawowych i w 1 zespole szkół). Analiza uzyskanych danych wskazuje, że placówki przestrzegały przepisów, które zapewniają prawidłowe warunki nauki i odpoczynku.

W związku z sukcesywną termomodernizacją budynków przedszkolnych i szkolnych związaną zazwyczaj z wymianą stolarki okiennej, modernizacją centralnego ogrzewania, a tym samym podniesieniem standardu placówek - mikroklimat sal dydaktycznych uległ znacznej poprawie. Klasy lekcyjne, a także inne pomieszczenia były prawidłowo wentylowane, utrzymywana była właściwa temperatura powietrza.

Ponadto w roku 2019 dokonano analizy dostosowania mebli do wzrostu dzieci. Badaniem objętych zostało 798 dzieci w 51 oddziałach łącznie 13 szkół podstawowych i zespołów szkół. Nieprawidłowości w tym zakresie nie stwierdzono.

Należy podkreślić, że każdego roku systematycznie wzrasta liczba placówek, które zapewniają dzieciom i uczniom właściwe, higieniczne warunki nauki. Rośnie też liczba placówek, w których meble spełniają normy ergonomii, wyposażenie jest w dobrym stanie technicznym, a meble zakupione przed 1997 r. są systematycznie wymieniane na nowe, posiadające stosowne certyfikaty.

#### **4.5 Ocena tworzenia warunków na pozostawianie podręczników szkolnych.**

Zgodnie z polskim prawem od 1 września 2009 r., szkoły zapewniają uczniom możliwość pozostawienia podręczników i przyborów szkolnych na terenie placówki edukacyjnej. W roku sprawozdawczym skontrolowano wszystkie placówki na terenie Częstochowy w zakresie dotyczącym zapewnienia uczniom miejsca na pozostawienie w szkole części podręczników i przyborów szkolnych. Szkoły zapewniają uczniom warunki na pozostawianie podręczników szkolnych. Bezpośredni wpływ na właściwą organizację pracy dzieci oraz wykorzystanie sprzętów będących na wyposażeniu klasy ma nauczyciel, dyrektor szkoły, jak również sami rodzice uczniów.



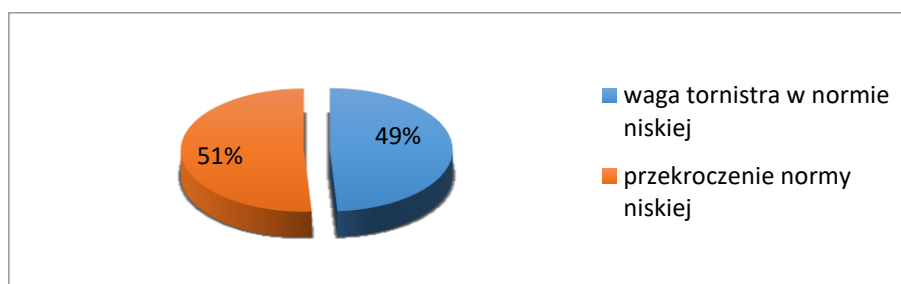
#### 4.6 Akcja ważenie tornistrów.

Realizując wytyczne Głównego Inspektoratu Sanitarnego pracownicy Inspekcji przeprowadzili akcję ważenia plecaków w wytypowanych szkołach podstawowych na terenie miasta Częstochowy. Badaniem objęto wszystkich uczniów klas I - VIII. Ogółem zważono 3541 uczniów i ich tornistry w 16 szkołach podstawowych na terenie m. Częstochowy.

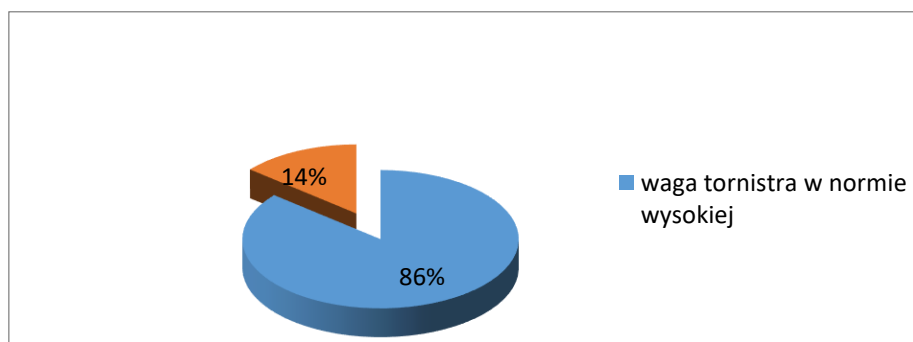
Do analizy uzyskanych wyników przyjęto Stanowisko Głównego Inspektora Sanitarnego, że waga tornistra powinna wynosić do 10 % (norma niska) lub do 15% wagi ucznia (norma wysoka).



*Wykres 4.3. Wyniki badań w przypadku, gdy waga tornistra nie powinna przekraczać 10% wagi ucznia*



*Wykres 4.4. Wyniki badań w przypadku, gdy waga tornistra nie powinna przekraczać 15% wagi ucznia.*



Z badań wynika, że w miejskich szkołach 14% uczniów posiadało plecak cięższy niż zakłada wysoka 15% norma, a u 51% uczniów ich tornister przekraczał normę niską (10%). W trakcie kontroli sanitarnych dyrektorzy szkół, kadra pedagogiczna, uczniowie zapoznawani byli ze Stanowiskiem Głównego Inspektora Sanitarnego dotyczącego dopuszczalnego ciężaru tornistra ucznia. Pomimo szerzenia edukacji prozdrowotnej ukierunkowanej na profilaktykę wad postawy, problem ciężkich plecaków jest obecny w polskich szkołach. Zgodnie z przepisami oświatowymi dyrektorzy szkół powinni zorganizować miejsce w szkole, w którym uczniowie mogliby zostawić w placówce podręczniki, ćwiczeniówki czy inne

przybory szkolne. Kontrole sanitarne potwierdziły że wszystkie szkoły w których przeprowadzono badanie są wyposażone w szafki szkolne lub mają wyznaczone miejsce w salach dydaktycznych celem przechowywania przyborów i podręczników uczniowskich. Na zbyt dużą wagę tornistra wpływają przede wszystkim takie czynniki jak: noszenie przez dzieci zbędnych rzeczy (dodatkowych książek, zabawek), źle dobrany plecak i przybory szkolne (nieergonomiczne plecaki, plecaki na kółkach, zeszyty w twardej oprawie, wielopoziomowe piórniki). Ponadto uczniowie często nieprawidłowo noszą i pakują plecak (noszenie plecaka na jednym ramieniu, nierównomierne obciążenie tornistra).

#### **4.7 Prowadzenie dożywiania w placówkach szkolnych.**

W roku sprawozdawczym na 88 skontrolowanych szkół, 65 prowadziło dożywianie wydając obiady dla 7568 uczniów (w roku 2019 szkoły nie zapewniały II-ego śniadania). Z posiłków sponsorowanych korzystało ogółem 683 uczniów, napój zapewniono dla 9999 dzieci.

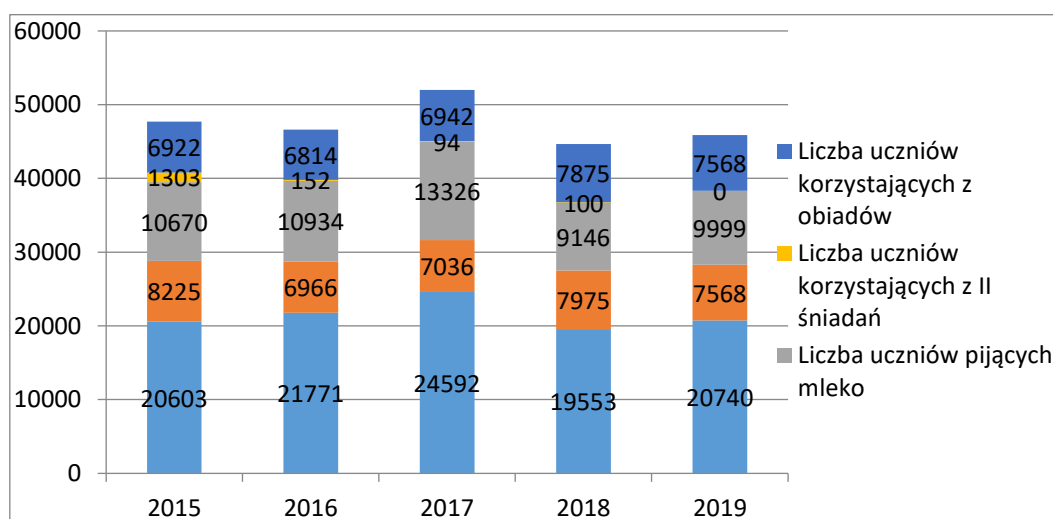
Dane liczbowe dotyczące dożywiania dzieci w szkołach w latach 2015-2019 zostały przedstawione poniżej w tabeli.

*Tabela 4.1 Dożywianie dzieci w szkołach w latach 2015 – 2019*

Lp.	Rok	Ogólna liczba szkół	Liczba szkół prowadzących dożywianie	%	Szkoły prowadzące II-gie śniadania	Szkoły prowadzące obiady	Liczba uczniów pijących mleko	Liczba uczniów w szkołach	Dożywianie sponsorowane	Liczba uczniów korzystających z dożywiania		Ogółem liczba uczniów korzystających z dożywiania	%
										II-gie śniadania	obiady		
1.	2015	81	76	94	47	76	10670	20603	1528	1303	6922	8225	40
2.	2016	81	81	100	2	81	10934	21771	1125	152	6814	6966	32
3.	2017	94	73	78	2	75	13326	24592	733	94	6942	7036	29
4.	2018	85	82	96	3	82	9146	19553	964	100	7875	7975	41
5.	2019	88	65	74	0	65	9999	20740	683	0	7568	7568	36

Z powyższych danych wynika, że ogólnie z dożywiania w roku szkolnym 2018/2019 skorzystało 36 % uczniów (w roku 2018 było 41 %), spadła również liczba szkół prowadzących dożywianie w szkołach oraz liczba dzieci korzystających z dożywiania sponsorowanego, co przedstawia poniższy wykres.

*Wykres 4.5 Dożywianie dzieci w szkołach w latach 2015 – 2019*



#### **4.8 Ocena stanu higieny osobistej dzieci i młodzieży.**

W stosunku do roku ubiegłego stan opieki medycznej w placówkach oświatowych utrzymywał się na tym samym poziomie. Opieka pielęgniarska zapewniona była we wszystkich placówkach szkolnych i prowadzona według ustalonego harmonogramu pracy.

#### **4.9. Nadzór nad placówkami organizującymi wypoczynek zimowy i letni dla dzieci i młodzieży.**

W 2019 r. podczas zimowego i letniego wypoczynku skontrolowano wszystkie placówki, które zorganizowały turnusy dla dzieci i młodzieży wypoczywającej w mieście. Ogólnie, stan przygotowania i funkcjonowania placówek zimowego i letniego wypoczynku dzieci i młodzieży nie budził zastrzeżeń, wszystkie obiekty zapewniały odpowiednie warunki sanitarno-higieniczne i techniczne. Dożywianie na turnusach w miejscu zamieszkania prowadziło 27 organizatorów.

Wypoczynek dzieci przebiegał bezpiecznie, stan zdrowia uczestników wypoczynku nie budził niepokojów. W ciągu całej akcji nie odnotowano żadnej interwencji ani zatrucia pokarmowego. W trakcie trwania wypoczynku informowano organizatorów o zasadach bezpiecznego wypoczynku m.in. unikania spacerów w smogu oraz profilaktyce chorób zakaźnych, w tym WZW typu A.

## ROZDZIAŁ V

### OCENA STANU SANITARNEGO ZAKŁADÓW PRACY

W roku 2019 pod nadzorem Powiatowej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Częstochowie znajdowało się 966 zakładów pracy zlokalizowanych na terenie miasta Częstochowy. Zakłady te zatrudniały łącznie 29 314 osób.

Największą liczbę zatrudnionych odnotowano w następujących branżach (wg. PKD):

- PKD 29 - produkcja pojazdów samochodowych, przyczep i naczep, z wyłączeniem motocykli (głównie produkcja akcesoriów dla przemysłu samochodowego, np.: poduszki powietrzne, linki hamulcowe, pasy bezpieczeństwa) – 5152 osoby zatrudnione w 9 zakładach,
- PKD 23 - produkcja wyrobów z pozostałych mineralnych surowców niemetalicznych – 1989 osób zatrudnionych w 34 zakładach,
- PKD 13 - produkcja wyrobów tekstylnych - 1733 osoby zatrudnione w 39 zakładach
- PKD 22 - produkcja wyrobów z gumy i tworzyw sztucznych – 1674 osoby zatrudnione w 54 zakładach,
- PKD 24 - produkcja metali – 759 osób zatrudnionych w 14 zakładach,
- PKD 25 - produkcja metalowych wyrobów gotowych, z wyłączeniem maszyn i urządzeń – 1582 osoby zatrudnione w 123 zakładach,
- PKD 35 - wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych - 692 osoby zatrudnione w 11 zakładach.

#### **5.1. Ocena warunków środowiska pracy.**

W 2019 r. skontrolowano łącznie 327 zakładów, co stanowi 34% wszystkich nadzorowanych zakładów pracy. Przeprowadzono 415 kontroli planowych i ponadplanowych (w roku 2018 przeprowadzono 310 kontroli).

W ramach sprawowanego nadzoru szczególną uwagę zwracano na:

- przestrzeganie przez osoby stosujące w swojej działalności oraz osoby wprowadzające do obrotu substancje lub preparaty chemiczne na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej przepisów wynikających z ustawy z dnia 25 lutego 2011 r. o substancjach chemicznych i ich mieszaninach,
- przestrzeganie przepisów ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii przez podmioty wprowadzające do obrotu prekursorsy narkotyków kategorii 2 i 3,
- czynniki rakotwórcze i realizację przez pracodawców obowiązków wynikających z rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 24 lipca 2012 r. w sprawie substancji chemicznych, ich mieszanin, czynników lub procesów o działaniu rakotwórczym lub mutagennym w środowisku pracy,
- warunki pracy pracowników narażonych na działanie szkodliwych czynników biologicznych i biobójczych,

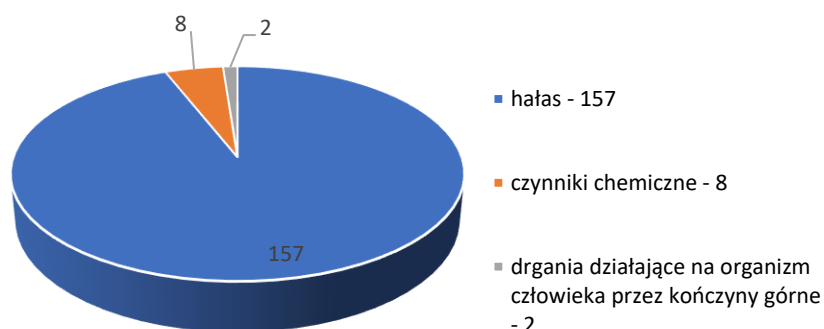
- ocenę przygotowania pracodawców pod kątem przestrzegania przepisów i zasad bhp podczas usuwania bądź zabezpieczania wyrobów zawierających azbest,
- przestrzeganie przepisów w związku z wprowadzaniem do obrotu paliw ciekłych.

Przeprowadzone kontrole miały na celu eliminację nieprawidłowości oraz podniesienie świadomości pracodawców i pracowników w zakresie bezpieczeństwa i higieny pracy. Pozwoliły one jednocześnie na dokonanie oceny stanu sanitarnego w wyznaczonych zakładach i potencjalnego narażenia pracowników na określony czynnik szkodliwy dla zdrowia.

W skontrolowanych obiektach stwierdzono następujące nieprawidłowości:

- 1) przekroczenia najwyższych dopuszczalnych stężeń i natężeń czynników szkodliwych dla zdrowia stwierdzono w 13 zakładach pracy, w których 165 pracowników ekspozowanych było na jeden lub kilka czynników szkodliwych dla zdrowia w stężeniach lub natężeniach przekraczających dopuszczalne normatywy higieniczne (157 osób pracowało w warunkach przekroczenia najwyższych natężeń hałasu, 8 osób pracowało w warunkach przekroczenia najwyższych dopuszczalnych stężeń czynników chemicznych, 2 osoby w warunkach przekroczenia drgań działających na organizm człowieka przez kończyny górne). Liczbę osób pracujących w warunkach przekroczenia NDS i NDN czynników szkodliwych dla zdrowia w zakładach w 2019 r. przedstawiono na wykresie.

*Wykres 5.1. Liczba osób pracujących w warunkach przekroczenia NDS i NDN.*

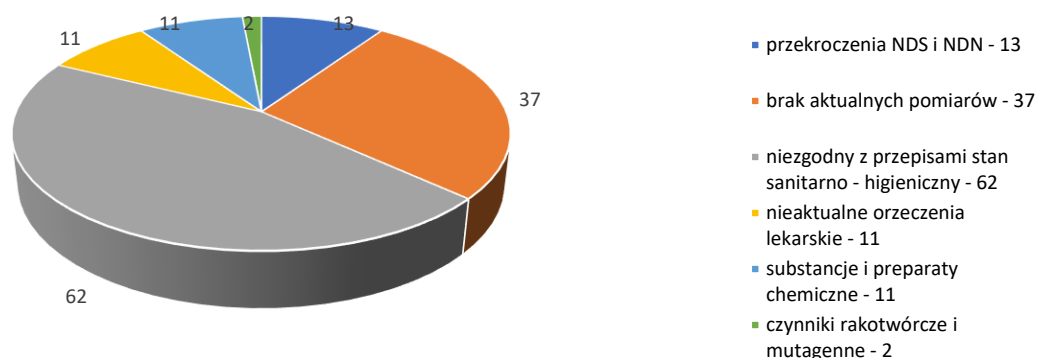


- 2) brak aktualnych pomiarów, rejestrów oraz zapoznania z czynnikami szkodliwymi dla zdrowia stwierdzono w 37 zakładach pracy,
- 3) nieprawidłowy stan sanitarno - higieniczny pomieszczeń stwierdzono w 62 zakładach,
- 4) nieaktualne orzeczenia lekarskie stwierdzające brak przeciwwskazań pracowników stwierdzono w 11 zakładach pracy,
- 5) nieprzestrzeganie przepisów prawnych dotyczących:
  - a) substancji i preparatów chemicznych stwierdzono w 11 zakładach pracy w zakresie:
    - braku kart charakterystyk na stosowane w produkcji substancje i mieszaniny niebezpieczne, bądź posiadanie nieprawidłowych kart charakterystyki,
    - braku dokumentów potwierdzających zapoznanie pracowników z informacjami dotyczącymi właściwości fizycznych i chemicznych stosowanych preparatów niebezpiecznych,

- braku udostępnienia stanowiskowych instrukcji bhp zawierających informacje z kart charakterystyki dotyczących magazynowania niebezpiecznych chemikaliów,
  - braku aktualnych spisów stosowanych niebezpiecznych substancji i mieszanin chemicznych,
  - niezgodne z obowiązującymi przepisami oznakowanie produktów,
- b) czynników rakotwórczych lub mutagennych stwierdzono w 2 zakładach pracy, które dotyczyły m. in.:
- braku rejestru prac, których wykonywanie powoduje konieczność pozostawania w kontakcie z procesami technologicznymi o działaniu rakotwórczym lub mutagennym,
  - braku właściwego oznakowania stanowiska pracy i występowania na nim czynnika rakotwórczego,
  - braku aktualnego rejestru pracowników w narażeniu na czynniki rakotwórcze lub mutagenne.

Na wykresie przedstawiono dane dotyczące liczby zakładów pracy, w których stwierdzono w/w nieprawidłowości za 2019 r.

*Wykres 5.2. Zakłady pracy, w których stwierdzono nieprawidłowości w roku 2019 r.*



W wyniku stwierdzonych nieprawidłowości wydano 101 decyzji nakazujących poprawę stanu w określonym terminie (w 2018 r. wydano 76 decyzji). Z kolei niewykonanie zaleceń zawartych w decyzjach skutkowało wydaniem 7 upomnień.

W związku ze zgłoszonymi do sekcji Higieny Pracy interwencjami z terenu miasta Częstochowy przeprowadzono 21 kontroli. Interwencje najczęściej dotyczyły: braku wyposażenia pracowników w środki ochrony indywidualnej, nieprawidłowego oznakowania produktów chemicznych, nielegalnego składowania niebezpiecznych odpadów, braku aktualnych zaświadczeń lekarskich, nieprzestrzegania przepisów w zakresie niebezpiecznych substancji chemicznych oraz nieprawidłowych warunków sanitarno-higienicznych w zakładach pracy. W wyniku przeprowadzonych kontroli 7 interwencji uznano za zasadnych, w związku z czym wydano 6 decyzji nakazujących oraz wystosowano pismo do Urzędu Miasta Częstochowy.

## **5.2.Nadzór nad wprowadzaniem i stosowaniem prekursorów narkotyków. Dopalacze.**

Realizując zapisy art. 12 Konwencji Narodów Zjednoczonych o zwalczaniu nielegalnego obrotu środkami odurzającymi i substancjami psychotropowymi, przez właściwe instytucje oraz art. 32 rozporządzenia Rady (WE) Nr 111/2005 z dnia 22 grudnia 2004 r., określającego zasady nadzorowania handlu prekursorami narkotyków pomiędzy Wspólnotą, a państwami trzecimi, pracownicy Powiatowej Stacji zbierali informacje dotyczące legalnego handlu prekursorami narkotyków kategorii 2 i 3. Formularze INCB z danymi zostały przekazane do WSSE w Katowicach. W 2019 r. pod nadzorem Powiatowej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej znajdowało się ogółem 7 obiektów wprowadzających prekursory kategorii 3, 1 obiekt - prekursory kategorii 2, 17 podmiotów, w których stosowane były prekursory kategorii 3 i 4 podmioty stosujące prekursory kategorii 2.

## **5.3.Działania edukacyjne w zakresie ochrony pracy.**

Podobnie jak w latach ubiegłych pracownicy Sekcji Higieny Pracy w ramach działań edukacyjnych informowali pracodawców i pracowników o szkodliwości wielu czynników występujących na stanowiskach pracy oraz o konieczności wprowadzania właściwych rozwiązań organizacyjnych, technicznych i zabezpieczeń osobistych pracowników w celu zminimalizowania narażenia. Prowadzono instruktaże, zapoznawano pracodawców z przepisami nowych aktów prawnych. Informowano o zwiększonej zachorowalności na WZW typu A i odrę oraz o profilaktyce zostawiając min. materiały edukacyjne oraz o szczepieniach ochronnych wskazanych do wykonania pracownikom zatrudnionym na określonych stanowiskach w oparciu o rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 3 stycznia 2012 r. w sprawie wykazu rodzajów czynności zawodowych oraz zalecanych szczepień ochronnych wymaganych u pracowników, funkcjonariuszy, żołnierzy lub podwładnych podejmujących pracę, zatrudnionych lub wyznaczonych do wykonywania tych czynności (Dz. U. z 2012 r. poz. 40).

## **5.4.Nadzór nad bezpieczeństwem usuwania wyrobów zawierających azbest.**

W roku sprawozdawczym przeprowadzono 4 kontrole w zakresie „Oceny realizacji wymagań dotyczących bezpieczeństwa i higieny pracy przy zabezpieczaniu i usuwaniu wyrobów zawierających azbest”. Kontrole te miały na celu sprawdzenie poprawności prowadzenia przez firmy zajmujące się usuwaniem w/w wyrobów na terenie miasta, dokumentacji dotyczącej narażenia pracowników na działanie czynników rakotwórczych. Podczas prowadzonych czynności kontrolnych nie stwierdzono nieprawidłowości. W roku sprawozdawczym nie stwierdzono wystąpienia przypadku choroby zawodowej ze względu na narażenie pracowników na azbest.

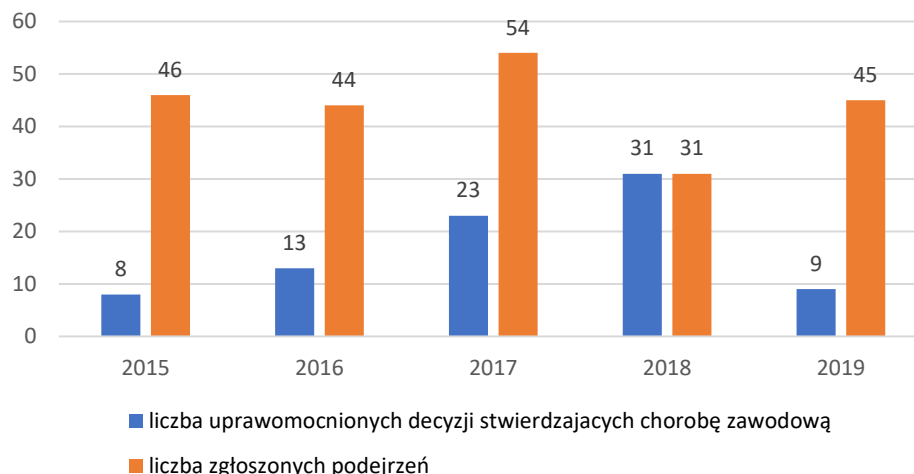
## **5.5. Choroby zawodowe.**

W 2019 r. do Powiatowej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Częstochowie wpłynęło 45 podejrzeń chorób zawodowych (w 2018 r. zgłoszono 31 podejrzeń). W wyniku przeprowadzonych postępowań wyjaśniających stwierdzono 9 przypadków chorób zawodowych (w roku 2018 stwierdzono 31 przypadków). Według jednostek chorobowych (numerów pozycji) zawartych w wykazie chorób zawodowych będącym załącznikiem do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 30 czerwca 2009 r. w sprawie chorób zawodowych (Dz. U. z 2013 r. poz. 1367) były to:

- Poz. 3 - Pylice płuc – 2 przypadki (górnik pod ziemią i górnik dołowy),
- Poz. 6 - Astma oskrzelowa – 1 przypadek (asystentka stomatologiczna),
- Poz. 15 - Przewlekłe choroby narządu głosu spowodowane nadmiernym wysiłkiem głosowym, trwającym co najmniej 15 lat – 2 przypadki (nauczyciel),
- Poz. 20 - Przewlekłe choroby obwodowego układu nerwowego wywołane sposobem wykonywania pracy – 3 przypadki (pracownik produkcji),
- Poz. 21 - Obustronny trwały odbiorczy ubytek słuchu typu ślimakowego lub czuciowo-nerwowego spowodowany hałasem, wyrażony podwyższeniem progu słuchu o wielkości co najmniej 45 dB w uchu lepiej słyszającym, obliczony jako średnia arytmetyczna dla częstotliwości audiometrycznych 1, 2 i 3 kHz – 1 przypadek (modelarz odlewniczy w drewnie).

Wykaz uprawomocnionych decyzji stwierdzających choroby zawodowe oraz liczbę zgłoszeń podejrzeń chorób zawodowych w latach 2015-2019 przedstawiono na wykresie.

*Wykres 5.3. Choroby zawodowe w latach 2015-2019*





## ROZDZIAŁ VI

### ZAPOBIEGAWCZY NADZÓR SANITARNY

Do zadań Państwowej Inspekcji Sanitarnej w dziedzinie zapobiegawczego nadzoru sanitarnego w roku sprawozdawczym należały wszelkie działania profilaktyczne zmierzające do ochrony zdrowia ludzi przebywających w obszarze i sąsiedztwie planowanych i zrealizowanych inwestycji.

W wyniku analizy zagrożeń i narażenia ludzi na szkodliwości i uciążliwości środowiskowe wprowadzano w ramach dokonywanych uzgodnień zastrzeżenia i nakazy stosowania rozwiązań technicznych, technologicznych i projektowych ograniczających negatywne oddziaływania przedsięwzięć na zdrowie ludzi i środowisko. Działania te były realizowane na poszczególnych etapach opiniowania bądź uzgadniania różnorodnych dokumentacji. Dokonywano uzgodnień warunków zabudowy i zagospodarowania terenu, projektów budowlanych oraz dokumentacji zmiany sposobu użytkowania obiektów.

Zgodnie z wymogami ustawy z dnia 3 października 2008r. o udostępnieniu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko wydawano opinie o potrzebie przeprowadzenia oceny oddziaływania przedsięwzięcia na środowisko i zakresie wymaganego raportu, a także opiniowano środowiskowe uwarunkowania realizacji planowanych przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko. Uzgadniano zakres i stopień szczegółowości informacji wymaganych w prognozie oddziaływania na środowisko projektów miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego obszarów na terenie miasta Częstochowy, a także opiniowano projekty miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego.

W 2019 r. przeprowadzono 70 kontroli (wizytacji) oraz wydano 107 decyzji płatniczych. Ilość wydanych opinii, dokonanych uzgodnień itp. wyniosła 186.

Kontrole zrealizowanych obiektów budowlanych i ocena zgodności ich realizacji z projektem budowlanym były końcowym etapem postępowania inwestycyjnego umożliwiającym inwestorowi uzyskanie pozwolenia na użytkowanie w trybie wynikającym z art. 56 ustawy - Prawo budowlane. Zainteresowanym projektantom i inwestorom udzielano konsultacji i porad fachowych związanych z projektowaniem i realizacją różnorodnych obiektów, w szczególności o skomplikowanej technologii. We wszystkich sprawach przeprowadzano postępowania wyjaśniające. Dokonując różnorodnych uzgodnień w zakresie wymagań higienicznych i zdrowotnych zwracano szczególną uwagę na zabezpieczenie zdrowia ludzi przebywających na terenach chronionych przed uciążliwościami związanymi z hałasem, emitowanymi zanieczyszczeniami, a także na zapewnienie właściwej gospodarki wodno – ściekowej oraz zagospodarowania odpadów.

W sprawach zawiłych i trudnych tematycznie przeprowadzano konsultacje z pracownikami merytorycznymi wydziałów: Administracji Architektoniczno - Budowlanej oraz Ochrony Środowiska, Rolnictwa i Leśnictwa Urzędu Miasta Częstochowy, Miejską Pracownią Urbanistyczno - Planistyczną, a także z Powiatowym Inspektorem Nadzoru Budowlanego dla miasta Częstochowy.

*Uzgodnienia i opinie sanitarne wydane w 2019 r.*

<b>Rodzaj dokonanego uzgodnienia lub wydanej opinii</b>	<b>Ogółem</b>	<b>W tym pozytywne</b>
Uzgodnienia warunków zabudowy terenu wydawane w trybie art. 60 ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym	11	11
Opinie o konieczności lub jej braku przeprowadzenia oceny oddziaływania na środowisko przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko oraz o zakresie raportu	55	9
Opinie o środowiskowych uwarunkowaniach realizacji planowanych przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko	4	3
Uzgodnienia projektów budowlanych oraz dokumentacji zmiany sposobu użytkowania obiektów budowlanych	42	42
Uzgodnienie zakresu i stopnia szczegółowości informacji wymaganych w prognozie oddziaływania na środowisko dla miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego	4	-
Opinie o projektach miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego wydawane w trybie ustawy o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko	4	4
Opinie o projektach zmian studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego	-	-
Uzgodnienia odstąpienia od przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko dla projektów miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego	1	1
Uczestniczenie w dopuszczeniu do użytkowania obiektu budowlanego w trybie art. 56 ustawy Prawo budowlane	61	61
Wyrażenie zgody na użytkowanie obiektu w formie opinii sanitarnej, zaświadczenia	4	4
Kontrole w trakcie realizacji inwestycji	5	-
Inne, w tym korespondencja ogólna	14	-
Decyzje płatnicze	107	-

***Uzgodnienia i opinie sanitarne dla terenu miasta Częstochowy  
wydane w latach 2015 – 2019***

<b>Rodzaj uzgodnienia lub opinii</b>	<b>2015</b>	<b>2016</b>	<b>2017</b>	<b>2018</b>	<b>2019</b>
Uzgodnienia warunków zabudowy i zagospodarowania terenu	6	6	2	3	11
Opinie o potrzebie przeprowadzenia oceny oddziaływania przedsięwzięcia na środowisko i zakresie raportu	38	47	31	43	55
Opinie o środowiskowych uwarunkowaniach realizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko	3	10	9	5	4
Uzgodnienia projektów budowlanych oraz zmiany sposobu użytkowania obiektów	40	36	49	53	42
Opinie o projektach miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego	7	7	2	1	4
Uczestnictwo w dopuszczeniu do użytkowania obiektu budowlanego w trybie art. 56 ustawy - Prawo budowlane	67	113	129	65	61
Wyrażenie zgody na użytkowanie obiektu w formie opinii sanitarnej	15	9	2	0	4

Dokonując analizy przedstawionych danych można stwierdzić, że w roku 2019 w odniesieniu do lat 2015-2018 odnotowano istotny wzrost uzgodnień warunków zabudowy i zagospodarowania terenu, co może wynikać z przezorności organu wydającego decyzje o wzst i potrzeby uzyskania uzgodnienia dla inwestycji planowanych na terenach nie objętych miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego dla spraw trudnych i potencjalnie konfliktowych. Wzrosła liczba wydanych opinii o potrzebie ( lub jej braku ) przeprowadzenia oceny oddziaływania planowanych przedsięwzięć na środowisko. Niewielkim zmianom uległy ilości wydanych opinii o środowiskowych uwarunkowaniach realizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko, a także uzgadnianych dokumentacji projektowych. Odnotowano stabilizację liczby wydanych opinii dla obiektów przekazywanych do użytkowania w trybie art. 56 ustawy - Prawo budowlane, ale jednocześnie zakończono realizację wielu nowych obiektów o relatywnie dużej powierzchni zabudowy i kubaturze. Nadal występują obiekty częściowo przekazywane do użytkowania, co wynika z zainteresowania inwestorów uzyskaniem pozwoleń na użytkowanie i szybkim rozpoczęciem działalności usługowej bądź produkcyjnej. Pozostałe wskaźniki ilościowe zawarte w w/w tabeli podlegają ograniczonej zmienności i utrzymują się na poziomie średniej z lat objętych analizą.

W okresie sprawozdawczym uzgadniano przede wszystkim dokumentacje projektowe dotyczące zakładów fryzjersko i kosmetycznych, tatuażu, sklepów ogólnospożywczych,

obiektów małej gastronomii i barów szybkiej obsługi, gabinetów lekarskich, itp., ale często były to dokumentacje dotyczące aranżacji, zmiany sposobu użytkowania lub adaptacji lokali i obiektów istniejących lub oddanych do użytkowania w stanie developerskim, do ich późniejszego zagospodarowania przez najemców.

W minionym roku wydano 4 opinie sanitarne o projektach miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego. Pozytywnie zaopiniowano między innymi projekt miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego obejmującego obszar położony w centrum miasta pomiędzy Aleją Najświętszej Maryi Panny, ulicą Wilsona, Aleją Jana Pawła II, ulicą Warszawską i Placem Daszyńskiego o powierzchni ok. 26,4 ha, a także projekt miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego obejmującego obszar położony w Częstochowie, w dzielnicy Błeszno, pomiędzy ulicami: Bohaterów Katynia, Długą, Aleją Wojska Polskiego i torami kolejowymi o powierzchni ok. 23ha. Zaopiniowany pozytywnie projekt miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego terenu położonego w Częstochowie, w dzielnicy Zawodzie – Dąbie w rejonie ulic: Legionów, Podmokłej, Marysia i Wilgotnej objął obszar o powierzchni ok. 8,2ha.

Uzgodniono odstąpienie od przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko dla zmiany miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego terenu położonego w Częstochowie w dzielnicy Częstochówka – Parkitka, w rejonie ulicy Poleskiej. Rozpatrzono 4 wnioski dotyczące uzgodnienia zakresu i stopnia szczegółowości informacji wymaganych w prognozie oddziaływania na środowisko dla projektów miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego. Ilość w/w opinii wynika wprost z podejmowanych przez Radę Miasta Częstochowy uchwał w sprawie przystąpienia do sporządzenia miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego dla obszarów na terenie miasta.

Przedsięwzięciem ważnym dla mieszkańców i turystów, ekologii oraz rozwoju gospodarczego miasta Częstochowy i kraju przekazany do użytkowania w 2019r. przy udziale pracowników Państwowej Inspekcji Sanitarnej był fragment autostrady A1 będący obwodnicą umożliwiającą przejazd samochodów ciężarowych z pominięciem centrum miasta Częstochowy.

Rozwój Częstochowy uwidaczniają liczne obiekty produkcyjno-usługowe realizowane na terenach specjalnych stref ekonomicznych wydzielonych w obrębie miasta. W realizowanych obiektach budowlanych stosowane są nowoczesne rozwiązania techniczne i technologiczne, systematycznie rośnie jakość wykonawstwa w zakresie robót budowlanych, instalacyjnych i wykończeniowych. Podnosi się standard oraz nowoczesność wyposażenia technicznego i technologicznego w realizowanych obiektach użyteczności publicznej, w tym obiektach służby zdrowia, handlowych, sportu i rekreacji, a także zakładach produkcyjnych, co powoduje sukcesywną poprawę stanu sanitarnego miasta Częstochowy.

## ROZDZIAŁ VII

### DZIAŁANOŚĆ OŚWIATOWO-ZDROWOTNA

W 2019 r. Powiatowa Stacja Sanitarno - Epidemiologiczna w Częstochowie wdrażała, koordynowała i nadzorowała przebieg ogólnopolskich interwencji programowych i nieprogramowych w zakresie profilaktyki zdrowotnej i promocji zdrowia.

Na terenie miasta Częstochowy zrealizowanych zostało 10 interwencji programowych oraz 12 interwencji nieprogramowych. W ramach nadzoru nad prawidłową realizacją interwencji programowych w 28 placówkach szkolno-wychowawczych na terenie Częstochowy przeprowadzono 42 wizytacje.

#### **7.1 Interwencje programowe:**

##### **1) Projekt wojewódzki „Klub zdrowego przedszkolaka”.**

W roku szkolnym 2018/2019 projektem wojewódzkim „Klub zdrowego przedszkolaka” objęto 38 przedszkoli na terenie miasta Częstochowy. Celem programu była poprawa żywienia dzieci w przedszkolach, poprzez dostosowanie jadłospisów w tych placówkach do obowiązujących norm żywieniowych. W ramach programu edukowano kadrę pedagogiczną oraz pracowników odpowiedzialnych za żywienie. Równolegle prowadzono akcję edukacyjną wśród dzieci i młodzieży, poprzez inicjowanie i współorganizowanie szkolnych działań prozdrowotnych. W programie udział wzięło 4182 dzieci i 377 nauczycieli.

Ponadto projekt poszerzono o edukację w ramach szczepień ochronnych, wspomagając go bajką dla dzieci o „Przygodach dzielnego niedźwiadka Szczepana” przyjaciela wszystkich przedszkolaków, poszerzając tym akcję profilaktyczną ukierunkowaną na edukację najmłodszych w kierunku szczepień ochronnych.

##### **2) Szkolny program profilaktyczny pt. „Trzymaj Formę !”**

Celem programu była edukacja w zakresie trwałego kształtowania prozdrowotnych nawyków wśród młodzieży szkolnej oraz ich rodzin, poprzez promocję zasad aktywnego stylu życia i zbilansowanej diety, w oparciu o odpowiedzialność indywidualną i wolny wybór jednostki. W roku szkolnym 2018/2019 szkoły realizowały XIII edycję programu. Programem objęto uczniów klas V-VIII szkół podstawowych.

W ramach realizacji programów ph. „Trzymaj Formę!” przeprowadzono VIII edycję konkursu kulinarnego ph. „Zdrowie na talerzu”. Uczestnikami byli uczniowie szkół podstawowych. Zadaniem w etapie szkolnym było opracowanie przepisu na „Zdrową przekąskę Wielkanocną”. Do Powiatowej Stacji wpłynęło 25 prac konkursowych. Komisja konkursowa wybrała 10 najlepszych prac, dopuszczając dwuosobowe zespoły do powiatowego etapu konkursu. W dniu 4 czerwca 2019 r. w Zespole Szkół Gastronomicznych odbył się VIII finał konkursu, w którym wyłoniono laureatów. Zwycięzcy zostali uhonorowani dyplomami oraz nagrodami rzeczowymi.

Ze sprawozdań z realizacji programu przesłanych do PSSE w Częstochowie wynika, że program jest pozytywnie odbierany przez uczniów, nauczycieli i rodziców. Szkoły wyraziły chęć kontynuowania XIV edycji programu.

### **3) Profilaktyczny program przeciwdziałania uzależnieniu od alkoholu, tytoniu i innych środków psychoaktywnych „ARS – czyli jak dbać o miłość”.**

W roku szkolnym 2018/2019 szkoły ponadgimnazjalne realizowały VII edycję profilaktycznego programu przeciwdziałania uzależnieniu od alkoholu, tytoniu i innych środków psychoaktywnych „ARS – czyli jak dbać o miłość”. Na terenie Częstochowy program realizowany był przez 26 szkół, w tym 2240 uczniów.

Program został oceniony pozytywnie przez szkolnych koordynatorów programu, podkreślano fakt emisji filmu „Wieczne dziecko”, który zawsze wywoływał wśród młodzieży ożywioną dyskusję na temat uzależnień oraz skutków używania środków psychoaktywnych, szczególnie przez młodzież i kobiety w ciąży. Bardzo cenne okazały się materiały edukacyjne przekazane do realizacji programu, a także wspólne akcje profilaktyczne organizowane wraz z funkcjonariuszami Straży Miejskiej, podczas których młodzież mogła skorzystać z narkogogli i alkogogli.

### **4) Program edukacyjny „Wybierz życie – Pierwszy Krok”.**

Celem programu była edukacja dotycząca zmniejszenia występowania raka szyjki macicy i umieralności na tę chorobę. Adresatami programu byli uczniowie klas I szkół ponadgimnazjalnych, rodzice i opiekunowie oraz kadra pedagogiczna. W tegorocznej edycji udział wzięło 13 szkół średnich, w tym 815 uczniów oraz 93 nauczycieli. Według opinii koordynatorów szkolnych program powinien być kontynuowany corocznie. Uczniowie chętnie uczestniczyli w zajęciach tematycznych. Przekazywane młodzieży treści oraz materiały edukacyjne były bardzo przydatne w pogłębianiu wiedzy na temat zdrowia.

### **5) Ogólnopolski Program Ograniczania Zdrowotnych Następstw Palenia Tytoniu.**

Założenia Programu Ograniczania Zdrowotnych Następstw Palenia Tytoniu realizowano zgodnie z opracowanym harmonogramem działań na rok 2019, w którym uwzględniono ramowe założenia akcji „Światowego Dnia Bez Tytoniu”, „Rzuć Palenie Razem z Nami” oraz programów realizowanych w placówkach oświatowych.

Prowadzono rozmowy indywidualne z partnerami oraz realizatorami działań edukacyjnych skierowanych do dzieci i młodzieży. Podczas spotkań z kadrami pedagogiczną, medyczną omawiano problematykę uzależnień oraz przekazywano pakiety materiałów, jako wsparcie do kaskadowych działań edukacyjnych w odniesieniu do uczestników wypoczynku zimowego i letniego ze szczególnym uwzględnieniem dzieci i młodzieży.

W ramach sprawowania bieżącego nadzoru w zakresie warunków i wymogów higieniczno – sanitarnych prowadzono systematyczne kontrole przestrzegania zakazu palenia tytoniu.

Ogółem przeprowadzono 3724 kontrole, w tym w jednostkach organizacyjnych systemu oświaty z uczelniami wyższymi – 837, w przedsiębiorstwach podmiotów leczniczych – 766, zakładach pracy – 581, jednostkach organizacyjnych pomocy społecznej – 24, obiektach kultury i wypoczynku – 79, lokalach gastronomiczno - rozrywkowych – 295, obiektach służących obsłudze podróży – 180, pomieszczeniach obiektów sportowych – 34, innych pomieszczeniach użytku publicznego – 928. Z analizy zgromadzonych danych wynika, że kontrole obiektów wykazały respektowanie przepisów ustawy o ochronie zdrowia przed następstwami używania tytoniu i wyrobów tytoniowych.

W ramach programu zorganizowano i przeprowadzono VII Przegląd Piosenki o Zdrowiu. Celem przeglądu jest rozpowszechnianie i popularyzowanie treści prozdrowotnych. Tematyka prezentowanych piosenek dotyczyła szeroko rozumianego zdrowia. Zadaniem uczestników było przekazanie w formie muzycznej informacji, w jaki sposób styl życia ma wpływ na zdrowie. Do konkursu zgłosiło się 10 zespołów przedszkolnych, ogółem 70 dzieci. Komisja Konkursowa po prezentacji piosenek wytypowała laureatów I, II i III miejsca.

Finał Przeglądu Piosenki odbył się w Miejskim Domu Kultury w Częstochowie, gdzie laureaci zaprezentowali swoje zdolności wokalne.

Udział przedszkoli w VII Przeglądzie Piosenki o Zdrowiu, występy artystyczne dzieci w wykonaniu autorskich utworów o tematyce prozdrowotnej są dowodem, iż cel konkursu został osiągnięty.

#### **6) Zapobieganie HIV/AIDS.**

Tegoroczne Obchody Światowego Dnia AIDS poprzedził VI Powiatowy Konkurs Wiedzy HIV/AIDS dla uczniów szkół podstawowych oraz Szkolny Konkurs Wiedzy dla uczniów szkoły średniej. Obie inicjatywy miały miejsce w Zespole Szkół Technicznych w Częstochowie. Do pisemnego testu przystąpiło 24 uczniów z 11 szkół podstawowych, natomiast w Szkolnym Konkursie Wiedzy udział wzięło 19 uczniów Zespołu Szkół Technicznych. Po obradach jury konkursowe przyznało I, II oraz równorzędne cztery III-cie miejsca w konkursie powiatowym oraz I, II i III miejsce w konkursie szkolnym. Obchody Światowego Dnia AIDS odbyły się 29 listopada 2019 r. Podczas uroczystości, w której udział wzięli przedstawiciele Urzędu Miasta, Starostwa Powiatowego oraz Stowarzyszenia Monar wręczono nagrody zwycięzcom obu konkursów oraz zaprezentowano zgromadzonym występ artystyczny w wykonaniu młodzieży z Zespołu Szkół Technicznych w Częstochowie. Uroczystość zakończyła prelekcja oraz dyskusja z młodzieżą przeprowadzona przez Panią Renatę Lipnicką – kierownika Stowarzyszenia Monar w Częstochowie. Działania profilaktyczne w zakresie zakażeń HIV/AIDS prowadzone były systematycznie przez cały 2019 r. Wiele działań połączono z realizacją zadań z zakresu profilaktyki uzależnień (alkohol, tytoń, narkotyki, dopalacze). Tematy te wzajemnie uzupełniały się i w efekcie dały pełniejszy obraz zagrożeń dla zdrowia, a wiedza przekazana została jednocześnie w kilku aspektach.

#### **7) Profilaktyka zakażeń HBV i HCV pt. „Podstępne WZW”.**

Celem programu jest upowszechnienie wśród młodzieży szkół ponadpodstawowych wiedzy na temat wirusowego zapalenia wątroby typu A, B i C. „Podstępne WZW” to program profilaktyki zakażeń HBV i HCV inicjowany przez Wojewódzką Stację Sanitarno-Epidemiologiczną w Katowicach oraz Fundację Gwiazda Nadziei. Kontynuacja programu edukacyjnego wynikała z faktu pojawiających się wciąż nowych przypadków zakażeń, wywołanych przez wirusy zapalenia wątroby typu B i C. Jednym ze sposobów przeciwdziałania tej sytuacji jest podnoszenie poziomu wiedzy i działania profilaktyczne, pozwalające na unikanie sytuacji narażenia na zakażenia, co może zapobiegać ich dalszemu rozprzestrzenianiu się. Program realizowały 23 szkoły ponadpodstawowe. W działaniach edukacyjnych uczestniczyło ogółem 5333 uczniów, rodziców oraz nauczycieli.

### **8) Profilaktyka chorób nowotworowych - program „Znamię! Znam je”.**

Celem programu jest upowszechnienie wiedzy o czerniaku - nowotworze złośliwym skóry oraz odpowiedzialnych zachowań i prozdrowotnych postaw wśród młodzieży. Adresatami programu byli uczniowie szkół ponadpodstawowych. Program realizowały 23 szkoły ponadpodstawowe, gdzie edukacją objęto ogółem 4348 uczniów oraz ich rodziców, nauczycieli i innych pracowników szkoły. Młodzież wysoko oceniła zaproponowaną formę upowszechniania wiedzy o nowotworze złośliwym skóry, a film instruktażowy przyczynił się do zapamiętania abecadła czerniaka oraz skłania do samokontroli znamion. Wszystkie szkoły wyraziły akces kontynuowania programu.

### **9) Program „Smak życia czyli debata o dopalaczach”.**

Celem programu jest zwiększenie wiedzy uczniów starszych klas szkół podstawowych na temat nowych narkotyków, tzw. „dopalaczy”, co przyczyni się do przeciwdziałania rozprzestrzenianiu się psychoaktywnych środków zastępczych w środowisku dzieci i młodzieży. Program realizowały 42 szkoły podstawowe, gdzie edukacją objęto 5200 osób. Działania edukacyjne w odniesieniu do młodzieży wzbogacano o zajęcia z wykorzystaniem arkogogli i narkogogli. Uczestnicy spotkań doświadczyli jak trudnym zadaniem jest poruszanie się w specjalnych goglach, dzielili się swoimi wrażeniami oraz odczuciami, których doznali podczas wykonywania zadań.

Z analizy sprawozdań od szkolnych koordynatorów wynika, iż program jest odpowiednio przygotowany i dostosowany merytorycznie do potrzeb młodzieży. Realizatorzy poszerzyli program o treści uwzględniające nikotynę w tym e – papierosy oraz alkohol, gdyż środki te są łatwo dostępne i młodzież nie ma problemów z ich zakupem.

Wszystkie placówki wyraziły akces udziału w kolejnej edycji programu.

### **10) Program „Bieg po zdrowie” – antytytoniowa edukacja zdrowotna.**

Celem programu jest zapobieganie lub opóźnianie inicjacji tytoniowej wśród dzieci i młodzieży oraz pokazanie atrakcyjności życia wolnego od uzależnienia tytoniowego, a grupą docelową są uczniowie kl. IV szkoły podstawowej, rodzice i opiekunowie.

Program stawia na aktywny udział uczniów, co sprzyja identyfikowaniu się z omawianą tematyką i motywuje do tego, aby zdobytą wiedzę i umiejętności stosować w codziennym życiu. Program realizowany był w 40 szkołach podstawowych, a edukacją objęto 2722 uczniów i ich rodziców. W wybranych placówkach przeprowadzano monitoring realizacji programu, którego celem było koordynowanie spójności celów i założeń programu oraz udzielenie wsparcia merytorycznego i metodycznego realizatorom w prowadzonym działaniu.

## **7.2 Interwencje nieprogramowe:**

### **1) Światowy Dzień Zdrowia – 2019 r.**

W ramach obchodów Światowego Dnia Zdrowia pracownicy PSSE w Częstochowie powiadomili placówki oświatowe na terenie miasta Częstochowy o tegorocznym hasle i temacie przewodnim Światowego Dnia Zdrowia 2019 „ Propagowanie uniwersalnej opieki zdrowotnej”. Kadra pedagogiczna podjęła działania informacyjno – edukacyjne prowadząc



zajęcia z młodzieżą z wykorzystaniem prezentacji multimedialnych przygotowanych przez młodzież w ramach szkolnych konkursów. Prowadzone były również szkolenia z zakresu pierwszej pomocy przedmedycznej. Do obchodów przyłączyło się 11 placówek oświatowych. W akcji udział wzięło 5142 osoby.

## **2) Światowy Dzień bez Tytoniu - 31 maja 2019 r.**

W związku z obchodami Światowego Dnia bez Tytoniu do placówek oświatowych na terenie Częstochowy została rozesłana informacja Głównego Inspektora Sanitarnego dot. tematyki tegorocznych obchodów. Szkoły zostały zaproszone do podjęcia działań edukacyjnych, m. in. poprzez przeprowadzenie konkursów fotograficznych, konkursów wiedzy oraz happeningów i imprez plenerowych.

Na terenie miasta placówki oświatowe podjęły działania informacyjno – edukacyjne skierowane do dzieci, młodzieży oraz pracowników szkoły. Organizowano konkursy wiedzy, wystawy prac plastycznych, spartakiady. Ponadto młodzież uczestniczyła w warsztatach z wykorzystaniem alko i narkogogli a także smokolajzera za pomocą którego uczniowie wykonywali badania na zawartość tlenu węgla w wydychanym powietrzu.

## **3) Światowy Dzień Rzucania Palenia – listopad 2019 r.**

W placówkach oświatowych uczniowie zapoznali się z inicjatywą „Światowego Dnia Rzucania Palenia” przypadającego na dzień 21 listopada 2019 r. W salach lekcyjnych, jak i na korytarzach pojawiły się plakaty przygotowane przez uczniów, które zawierały informacje na temat szkodliwości palenia papierosów.

W ramach zajęć świetlicowych oraz godzin wychowawczych odbywały się rozmowy i zajęcia związane ze szkodliwością oraz skutkami palenia tytoniu. Organizowane były konkursy plastyczne (prace uczniów wyeksponowano na korytarzach szkół).

## **4) Akcja „Bezpieczne wakacje 2019”.**

W ramach tegorocznej akcji pn. „Bezpieczne wakacje” prowadzono działania informacyjno - edukacyjne w placówkach na terenie miasta, m. in. w bibliotekach miejskich, klubach spółdzielczych, ośrodkach wypoczynku letniego oraz obiektach rekreacyjnych. Zwracano szczególną uwagę na problemy zdrowotne wynikające z używania „dopalaczy”, zasady bezpiecznej kąpieli i aktywnego wypoczynku, zasady bezpiecznego opalania w ramach akcji „Brazowo, ale czy zdrowo?”, niebezpieczną roślinę zwaną Barszcz Sosnowskiego oraz na niebezpieczeństwo, jakie niosą kleszcze i jak się przed nimi chronić. Akcja adresowana była przede wszystkim do dzieci i młodzieży, miała na celu podnoszenie świadomości oraz stworzenie bezpiecznych warunków wypoczynku dzieci i młodzieży, zwłaszcza w zakresie bezpiecznych zachowań zdrowotnych. Przekazywane materiały edukacyjne zostały umieszczone w widocznych miejscach dla ogółu społeczeństwa. Edukacją objęto ogółem ok. 8855 osób.

## **5) Akcja „Bezpieczne ferie 2019”.**

W ramach tegorocznej akcji pn. „Bezpieczne ferie” prowadzono działania informacyjno – edukacyjne. Informacje na temat bezpiecznych zachowań podczas zimowego wypoczynku dzieci i młodzieży umieszczono m.in. na stronie internetowej Powiatowej Stacji Sanitarno-

Epidemiologicznej w Częstochowie. Ponadto materiały na ten temat przesłano w formie elektronicznej do Urzędu Miasta w Częstochowie. Prowadzone były również działania informacyjno – edukacyjne, spotkania i szkolenia dla kadry pedagogicznej ośrodków wypoczynku zimowego, Ośrodków Kultury i Sportu oraz Klubów Spółdzielczych i Bibliotek Miejskich. Prowadzone były również prelekcje dla dzieci i młodzieży w ośrodkach, które organizowały ferie. W sumie edukacją objęto 1676 osób.

#### **6) „Bezpieczne grzybobranie” - wystawa grzybów.**

W dniach 24-25 września w Powiatowej Stacji Sanitarno – Epidemiologicznej po raz XIII zorganizowano wystawę grzybów pod hasłem „Bezpieczne grzybobranie”.

Wystawę odwiedziły grupy zorganizowane z przedszkoli, szkół podstawowych, rodzice z dziećmi, seniorzy oraz osoby dorosłe zbierające grzyby. Zwiedzający oglądali naturalne, zebrane w okolicznych lasach okazy grzybów, nie tylko tych jadalnych, lecz także tych, których zbierania należy się wystrzegać. Prezentowane grzyby zostały rozmieszczone ze względu na ich zewnętrzne podobieństwo, aby wszyscy zwiedzający mogli zobaczyć różnice i podobieństwa grzybów jadalnych od trujących, czy niejadalnych.

Odwiedzający wystawę wysłuchali porad grzyboznawcy dotyczących rozpoznawania grzybów oraz zasad bezpiecznego grzybobrania jak również otrzymali odpowiedzi na wszystkie pytania i wątpliwości. Wystawę uatrakcyjniła prezentacja multimedialna dotycząca poszczególnych gatunków grzybów i ich właściwości.

Ekspozycja cieszyła się bardzo dużym zainteresowaniem dzieci, młodzieży oraz osób dorosłych. Ogółem wystawę odwiedziło ok. 850 osób, w tym 24 grup zorganizowanych. Imprezie towarzyszyły media regionu częstochowskiego, które w swoich audycjach przekazały najważniejsze zasady bezpiecznego grzybobrania.

#### **7) Akcja Dopalacze – Wypalacze „Groźne narkotyki”.**

Celem kampanii było spopularyzowanie wiedzy nt. środków psychoaktywnych oraz zwrócenie uwagi na problemy zdrowotne wynikające z korzystania z „dopalaczy”, jako kluczowego zagrożenia dla zdrowia dzieci i młodzieży. Realizowano działania mające na celu dotarcie z informacją i edukacją do młodzieży oraz ich rodziców.

Przeprowadzono akcję informacyjno-edukacyjną dla młodzieży wypoczywającej na koloniach i obozach, przekazano materiały edukacyjne do ośrodków wypoczynku letniego w miejscu zamieszkania (baseny, kluby spółdzielcze, biblioteki, stadniny koni, domy studenckie, ośrodki zdrowia) oraz przekazano informację do lokalnych mediów.

Systematycznie w 2019 roku odbywały się zajęcia adresowane do młodzieży, wychowawców i nauczycieli. Prelegentami byli pracownicy Sekcji Oświaty Zdrowotnej oraz Straży Miejskiej w Częstochowie. Atrakcją podczas spotkań były narkogogle i alkogogle gdzie podczas ćwiczeń młodzież doświadczyła jak trudnym zadaniem jest poruszanie się w specjalnych goglach. Pedagodzy szkolni otrzymali materiały edukacyjne do wykorzystania podczas działań edukacyjno – informacyjnych w odniesieniu do młodzieży i ich rodziców.

#### **8) Europejski Dzień Wiedzy o Antybiotykach – 18 listopada 2019 r.**

W związku z obchodami Europejskiego Dnia Wiedzy o Antybiotykach Powiatowa Stacja Sanitarno- Epidemiologiczna w Częstochowie przeprowadziła dystrybucję materiałów

informacyjno-edukacyjnych w Ośrodkach Zdrowia i placówkach oświatowych, zwracając szczególną uwagę na przestrzeganie podstawowych zasad higieny oraz racjonalne zażywanie antybiotyków.

Do tegorocznej akcji Europejskiego Dnia Wiedzy o Antybiotykach przyłączyło się również Częstochowskie Centrum Aktywności Seniora. Pracownicy poinformowali seniorów o zagrożeniach związanych z niewłaściwym stosowaniem antybiotyków - powszechne nadużywanie i nieodpowiedzialne stosowanie antybiotyków prowadzi do ograniczenia ich skuteczności w leczeniu chorób wywoływanych przez bakterie. Każdy senior otrzymał materiały edukacyjne w formie ulotek. Akcji towarzyszyły media regionu częstochowskiego.



Europejski Dzień Wiedzy o Antybiotykach

#### 9) Akcja „Brązowo, ale czy zdrowo?”

W miesiącu czerwcu 2019 r. do placówek oświatowo - wychowawczych drogą elektroniczną została rozesłana informacja dotycząca rozpoczęcia sezonu wakacyjnego. Placówkom przesłano cele i założenia akcji „Brązowo, ale czy zdrowo?” wraz z materiałami informacyjnymi do wykorzystania podczas zajęć edukacyjnych oraz do umieszczenia na stronach internetowych. Ponadto podczas 3-miesięcznej akcji pracownicy sekcji Oświaty Zdrowotnej przeprowadzili działania edukacyjne w placówkach wypoczynku letniego dzieci i młodzieży, bibliotekach publicznych, kąpieliskach, basenach, solariach, świetlicach oraz przychodniach lekarskich. Działania te miały na celu kształtowanie postaw i zachowań zdrowotnych ludności, związanych m.in. z bezpieczeństwem korzystania z promieni słonecznych. Plakaty „Brązowo, ale czy zdrowo?” zostały przekazane do gabinetów kosmetycznych na terenie Częstochowy, gdzie znajdują się solaria. Zwrócono szczególną uwagę na nadmierne korzystanie z solariów przez młodzież przed ukończeniem 18 roku życia, przedstawiono działania prowadzące do zmniejszenia występowania niekorzystnych skutków zdrowotnych oraz procesów zachodzących w organizmie podczas opalania. Podjęto 95 działań, obejmując edukacją 8569 osób.



#### 10) Kampania „Zaszczep w sobie chęć szczepienia”.

Kampania realizowana jest w ramach Projektu Śląskiego Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego „Zdrowe dziecko – zdrowy dorosły – zdrowa rodzina”. Celem kampanii jest podniesienie poziomu wiedzy społeczeństwa na temat znaczenia

szczepień w profilaktyce chorób zakaźnych, wzrost świadomości dotyczącej korzyści wynikających ze szczepień ochronnych oraz zwiększenie liczby osób poddających się szczepieniom profilaktycznym (obowiązkowym i zalecanym). Działania edukacyjno-informacyjne prowadzono w odniesieniu do kadry pedagogicznej, dzieci i młodzieży szkół podstawowych, ponadpodstawowych, kobiet w ciąży, biorących udział w zajęciach w ramach „szkoły rodzenia” oraz ogółu społeczeństwa. Zadania realizowano podczas spotkań i rozmów indywidualnych oraz szkoleń, gdzie przedstawiono założenia, cele kampanii oraz omawiano kalendarz szczepień obowiązkowych i zalecanych. Organizowano ekspozycje wizualne, a na stronie internetowej umieszczono treści edukacyjne. Oddziaływaniem objęto ogół społeczeństwa ze szczególnym uwzględnieniem: rodziców dzieci w wieku 0 - 3 oraz dzieci przedszkolnych. Partnerami działań były placówki służby zdrowia, placówki oświatowe, biblioteki publiczne, świetlice socjoterapeutyczne, poradnie pedagogiczne, bursy miejskie, ośrodki wypoczynku letniego dzieci i młodzieży, media regionu częstochowskiego.

### **11) Akcja dotycząca profilaktyki wirusowego zapalenia wątroby typu A.**

W 2019 roku kontynuowano działania edukacyjno-informacyjne w ramach profilaktyki wirusowego zapalenia wątroby typu A.

W placówkach oświatowych prowadzono działania edukacyjne w odniesieniu do dzieci, młodzieży i ich rodziców oraz kadry pedagogicznej, na podstawie prezentacji multimedialnej przekazano informacje dot. ostrej choroby zakaźnej jaką jest WZW typu A, tzw. choroba „brudnych rąk”. Uczulano słuchaczy na higienę osobistą, a szczególnie mycie rąk – jako bardzo ważny element w profilaktyce chorób zakaźnych.

Oddziaływaniem objęto ogół społeczeństwa.

### **12) Profilaktyka grypy.**

W ramach kampanii na terenie działania Powiatowej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Częstochowie prowadzono działania edukacyjno – informacyjne.

Podczas rozmów indywidualnych i porad promowano szczepienia jako najskuteczniejszą formę przeciwdziałania grypie. Uczestnicy porad, rozmów indywidualnych oraz szkoleń otrzymali materiały edukacyjne w postaci ulotki. Organizowano ekspozycje wizualne, umieszczono na stronie internetowej informacje zawierające treści edukacyjne. Partnerami działań były placówki służby zdrowia, placówki oświatowe, biblioteki publiczne, świetlice socjoterapeutyczne, poradnie pedagogiczne, media regionu częstochowskiego. Oddziaływaniem objęto ogół społeczeństwa.

### **13) Lekki tornister.**

W ramach kampanii „Lekki tornister” pracownicy Sekcji Oświaty Zdrowotnej przeprowadzali działania informacyjno- edukacyjne dot. profilaktyki wad postawy. Edukacją objęto uczniów szkół podstawowych a szczególnie dzieci klas od I do III. Celem interwencji było podniesienie poziomu wiedzy dzieci, rodziców i opiekunów na temat profilaktyki chorób układu ruchu. W miesiącu grudniu odbyło się szkolenie dla szkolnych koordynatorów programów edukacyjnych na którym wygłoszono wykład pt. „Wady postawy”- przygotowany przez Weronikę Nowakowską – dyplomowaną fizjoterapeutę. W szkoleniu wzięły udział 42 osoby.